

PIARRES LAFITTEN SARE INTELEKTUALA (1920-1940)

Amelia Hernández Mata

Sarrera

Jarraian ditugun lerroetan erakutsi nahi genuke nortzuk hartu zuten parte Ipar Euskal Herriko kultur-jardueran 1920 eta 1940 urteen artean, bereziki nabarmendu nahi baitugu Piarres Lafitteren parte hartzea gune kulturealean, 1920.eko hamarkadan sartu zenetik II. Munduko Gerrak euskal ekintza kulturealen bilakaera oztopatu zuen arte.

Lana burutzeko orduko elkarte eta aldizkarietara jo dugu: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne, Eskualduna*, Eskualzaleen Biltzarra, Eusko Ikaskuntza, Euskaltzaindia, *Gure Herria*, *Bulletin du Musée Basque* eta *Aintzina*.

Société de Sciences, Lettres et Arts de Bayonnen arduradunek, 1928 arte urtean bi zenbaki argitaratu zituzten eta 1936tik aurrera lau zenbaki urtero. Lankideek frantsesez idazten zituzten artikuluak, elkarte euskara bultzatzearen alde agertzen bazen ere: "Ligne de conduite qui consiste à favoriser l'étude et l'usage du basque et du gascon dans notre rayon d'action" (1).

Eskualduna bi orriko aldizkaria zen, garai batzutan seikoa, eta astero argitaratzen zuten. Euskal herritarrei zuzenduriko argitalpena zen: tokiko berriak eskaintzen zituen eta baserritarren arazoei erantzuna eskaintzen zien, Elizaren alorreko ekintzak espreski aipatzeaz gain.

Eskualzaleen Biltzarrari dagokionez, 1901eko azaroan sortu zen, Hondarribian buruturiko bilera baten ondorioz. Bide batez, esango dugu Hondarribiako batzar hartan euskara zaindu eta hedatuko zukeen Euskal Akademia sortzeko asmoa ere bazutela, baina oso geroago arte, 1919an, ez zen zertu. Izan ere, Eusko Ikaskuntzak aurrea hartu zion Euskaltzaindiari: 1918an Bizkaia, Gipuzkoa, Araba eta Nafarroako diputazioek biltzar bat antolatu zuten Oñatin, euskal kultura oinarri eta helburutzat harturik; horrekin batera, biltzar hartako emaitzei iraukortasuna emango zion erakundearen araudia onartu zuten, Eus-

(1) *Société des Sciences, Lettres, Arts et d'Etudes Régionales de Bayonne*, 1925, 421. or.

ko Ikaskuntza sortuz. Azkenean, Eusko Ikaskuntza bera izan zen 1919ko urrian, berriro ere Diputazioen bultzadarekin, Euskaltzaindia antolatzeko lehenengo ekintzak burutu zituena.

Joseba Agirreazkuenagaren hitzetan (2), Oñatiko kongresuak gizarte be-riaren beharrak islatu zituen, gizarte industrializatuan garatutako intelektua-len beharrak. Jakitun horiek jende ikasia ziren eta jakintza eremu berrietan murgiltzea eskatzen zuten. Horregatik sortu zuten Eusko Ikaskuntza, erakun-de intelektualago bat beharrezkoa zelako. Estornes ere bide horretatik doa Fausto Arocenaren hitzak azpimarratzen dituenean, *RIEV* Eusko Ikaskuntza-ren aldizkaria aurkezteko: “*surgió para poner orden y método, es decir, ciencia, en el campo de nuestras investigaciones*” (3)

Asma daitekeen legez, lan honetan Eskualzaleen Biltzarraren gorabeheren berri izango dugu, *Eskualzaleen Biltzarra* aldizkaritxoaren bidez (4). Euskaltzain-dia eta Eusko Ikaskuntzari dagokienez, jakinaren gainean jarriko gaituzte *Euska-ra* eta *Revista Internacional de Estudios Vascos* euren argitalpenek, landu nahi di-tugun hamarkadetan elkarte esanguratsu baino esanguratsuagoak izan baitziren.

Eta, nola ez, 1920. eta 1930. hamarkadetan Iparraldean hasiera ikusi zu-ten aldizkariak hartuko ditugu kontuan, garaiko ekintza intelektualen isla izan baitziren, hala nola: *Gure Herria*, *Bulletin du Musée Basque* eta *Aintzina*.

Gure Herria aurkeztu zuen *Société des Sciences, Lettres, Arts et d'Etudes Régionales de Bayonne* 1920ko abenduko bileran, euskal ohitura, hiz-kuntza eta literatura ez adituengana hurbiltzeagatik laudatuz:

“Le Bureau a estimé qu’il était de notre devoir d’encourager cette initiative de vulgarisation, de décentralisation, et a donné son adhésion à cette oeuvre in-téressante” (5)

Horixe izan zen, hain zuzen ere, *Gure Herriari* emandako ardura, Ed-mond Blazy gerenteak azaldu zuenez: “ils nous ont demandé un organe de vulgarisation” (6). Baina euskal kultura hurbiltzeaz gain, euskaltasuna gora-

(2) Agirreazkuenaga, J. (zuzendaria): *Diccionario biográfico de Eusko Ikaskuntza (1918-1998)*, 1998, Donostia, 11. or.

(3) Estornes, I.: *La Sociedad de Estudios Vascos. Aportación de Eusko Ikaskuntza a la cultura vasca (1918-1998)*, Donostia, Eusko Ikaskuntza, 97. or.

(4) Eskualzaleen Biltzarrak *Eskualzaleen Biltzarra* aldizkaritxo argitaratzen zuen. Hala ere, alde batera utzi dugu argitalpen horren idazle eta idazlanak zerrendatzea, eskeinitako datuak ez zirelako esanguratsuak. Izan ere, elkartearen bileren berri ematen zuen urtekari hori oso orri gutxikoa zen: adibidez, 1925eko zenbakiaren artikuluek hamar orri betetzen zituzten eta 1935eko-ek hamabost. Aztertutako 1920 eta 1935 urteen arteko zenbakieta Martin Landerretche, Maurice Souberbielle, Etienne Decrept eta José Eizagirrek sinatu zuten 1920an, Jean Elissalde eta Jean Etcheparek 1922an, Etcheparek 1923 eta 1925ean, Elissalde eta Etcheparek 1926an, Jean de Jau-reguiberryk 1930ean, Jules Moulierek 1932an, Etcheparek 1933an, Dominique Dufauk 1935ean.

(5) *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1920, 163. or.

(6) Blazy, E.: “A nos lecteurs”, *Gure Herria*, 1921, 7. or.

tzea ere helburu hartu zuen, *Eskualduna* eta Eskualzaleen Biltzarrak jabeturiko pentsabideari jarraituz. Izan ere, *Gure Herriaren* artikulua gehienek lerroak ematen zituzten euskaldunen hizkuntza (“véhicule naturel et vivante expression de l’âme de la race” (7)), izaera eta ohitura zaharrak nabarmentzeko, mitifikatzeraino.

Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne berriro haritzat hartuz, aldizkari horrek Baionako udalak *Société* delakoari egingako eskaera azaldu zuen 1923an, Euskal Museoa antola zezan; helburua: “sauver de l’oubli, des ravages du temps, du progrès industriel... tout ce qui est pour un peuple la caractéristique de son pays” (8).

Euskal Museoa eratzearen kontra agertu zirenak izan ziren: “ceux qui croyaient créer un conflit entre les fils de l’Eskual-Herria et les Bayonnais ombrageux”. Sortu egin zuten, ostera, zailtasunak ahal zuten moduan saihestuz: William Boissel atzerritarra aukeratu zuten museo berriaz arduratzeko, “*pas basque, pas même bayonnais*” (9), eta bi atal bereiztu zituzten, bat euskalduna eta bigarrena baionesa (10).

Euskal Museoak *Bulletin du Musée Basque* bihilabetekaria kaleratu zuen 1925ean. Museoaren ondareen berri ematearekin batera, jakitunek zehaztasunak agertzen zituzten arkitektura, pintura, ohitura zaharrak, antzerkia eta hizkuntzari buruz, beti Euskal Herrian kokaturik. Hala ere, *Gure Herriak* ez bezala, *Bulletineko* artikulua gehienak ez ziren mitifikaziora heldu. Erabilitako hizkuntzari dagokionez, artikulua guztiak frantsesez idatziak izateaz gain, bitan baino ez zuten euskara bera gaitzat hartu; bata Henri Gavelek euskararentzako eskatu zuenean gainontzeko hizkuntzek zuten duintasuna:

“Qu’il me soit permis d’exprimer le voeu, auquel vous vous associez certainement, qu’une langue qui renferme de pareilles sources d’intérêt et de beauté, ne soit pas systématiquement laissée de côté dans les écoles de nos villages basques, et qu’elle y soit, au contraire, traitée avec la dignité et le respect qu’elle mérite.” (11)

Bestea, ikuspuntu guztiz diferentea zuena aurrekoarekiko, Camille Julianek —Frantziako Akademiako kidea— hizkuntz erregionalistei buruz hitz egin zuenean, euskara Frantziako hizkuntz nazional eta bateratzailearen indargarri bezala aurkeztuz:

“Le français comme langue, et la France comme patrie n’ont rien à craindre du réveil des idiomes provinciaux; ils ne sont qu’une manière particulièrement terrienne et ‘payse’, si je peux dire, de réaliser des pensées et des rêves de

(7) Ibidem.

(8) *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1932, 141. or.

(9) Ibidem.

(10) Nogaret, J.: “Les origines du Musée Basque”, *Bulletin du Musée Basque*, 1925, 7. or.

(11) Gavel, H.: “La langue basque”, *Bulletin du Musée Basque*, 1928, 1-12. orr.

France... Faisant cela, le Musée basque reconstitue et il consolide tout ensemble une province de France." (12)

Baliteke *Bulletinen* agerturiko bi ikuspuntu hauek Museoaren bi sortzaille-taldeen isla izatea, bata euskalduna eta bestea baionesa edo frantsesa. Dena dela, orohar baieztatu dezakegu *Bulletineko* idazleek euskal ezaugarriak goratu eta bereiztu egiten zituztela, hori bai, mitifikazioa alde batera utziz.

Ikusten dugunez, 1920. hamarkadako *Gure Herria* eta *Bulletin du Musée Basque*ko idazleek artikuluak osatu zituzten *Eskualduna* eta Eskualzaleen Biltzarren joera berberarekin, euskal ezaugarriak nabarmentzen baitzituzten kutsu nostalgikoz ikuterik. Ostera, *Revista Internacional de Estudios Vascos* euskaltasunaren ikuspuntu berrituagoa eskaintzen hasi zen, *Euskerak* bezala, antzinako euskal hizkuntza euskara baturantz bultzatzeari ekin ziolarik azken honek.

Dena dela, lan honen jomuga ez da izan artikulotan jorraturiko gaiak aztertzea, intelektuaren parte hartzea neurtzea baino. Beraz, artikuluen mamia dagokionez, lanok gaika sailkatu baino ez dugu egin, zerrenda era landuago baten eskaintzearen.

Eta metodologia aipatzearen, lana burutzeko jarraitu ditugun urratsak azalduko ditugu:

Aldizkariak banan-banan aztertu ditugu, jarraian gainontzeko produkzioarekin erkatuz, konparazioa gure lana burutzeko bidea baita. Lehenengo eta behin, argitalpenen lankideak ordenatu egin ditugu emaitzen kopuruaren arabera, kanpoan utziz bost artikulu baino gutxiago idatzi zituzten idazleak eta, noski, sinatu gabeko lanak.

Bigarrenez, aldizkarietako ohiko lankideak bereiztu ditugu, honako irizpide honi jarraituz: aldizkari bakoitzean gehien idatzi zuenaren artikulu-kopuruaren % 60 atera dugu, eta kopuru hori edo gehiago idatzi zutenak aldizkari hartako ohiko lankidetzat hartu ditugu. Irizpide hori aukeratu dugu intelektuaren emaitza nolabait neurtzeagatik, asko idatzi zutenak bereiztuz.

Horrela, *Gure Herrian* 45 artikulu (76ko %60) edo gehiago idatzi zutenak ohiko lankidetzat hartu ditugu, *Eskualdunan* 274 (458ko %60) edo gehiago, *Bulletin du Musée Basque* 10 (17ko %60) edo gehiago, *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne* 36 (61ko %60) edo gehiago, *Revista Internacional de Estudios Vascos* 35 (59ko %60) edo gehiago, *Euskeran* 24 (41ko %60) edo gehiago eta *Aintzina* 30 (50ko %60).

Amaitzeko, aldizkariaren bidez idatzizko produkzio kulturala ezagutu dugun era berean, elkarrekikotasunaren berri izateko garaiko elkarten bileretara jo dugu: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, Eskualzaleen Bil-

(12) "Après une visite au Musée Basque", *Bulletin du Musée Basque*, 1932, 277-288 orr.

tzarra, Eusko Ikaskuntza, Euskaltzaindia eta Gure Herria elkarteak. Batzarretara nortzuk joan ziren sarrien jakiteak bidea eman digu elkarren arteko harremanak suposatzeko; harremanok frogatzen ahalegindu gara eskutitz, idazkien aipamen zein lekukoen elkarriketetara joz. Berriro ere, elkartearen partaidetza neurtu dugu ohikotzat hartuz bileren kopuruaren % 60tan parte hartu zutenak.

1. 1930. ETA 1940. HAMARKADETAKO IHARDUERA KULTURALA

1.1. *Société des Sciences, Lettre et Arts de Bayonne*

Arakatzeko ari garen garaian, hauek izan ziren *Société*ko ordezkariak:

Lehendakariak:	Jean Baptiste Daranatz (1930-1940) Hoym de Marien (1920-1929)
Lehendakariordeak:	William Boissel (1923-1940) Albert Constantin (1935-1940) André Grimard (1920-1940) Joseph Nogaret (1930-1935) Antonin Personnaz (1922-1930) Emile Prestat (1922-1930) R. Poydenot (1935-1940)
Idazkariak:	A. Foltzer (1930-1931) Auguste Fourcade (1932-1940) Jean Ribeton (1920-1930)
Idazkari adjuntuak:	René Cuzacq (1930-1931) Joseph Nogaret (1923-1930) Maurice Olphe-Galliard (1935-1940)
Intendentea:	Lacrambe (1920-1940)
Diruzaina:	Lavigne (1920-1940)
Artxibozaina:	Camguilhem (1920-1940)

Elkartearen batzarretara joan zirenak ezagutzeko 1920 eta 1923 urteetako kideen berri baino ez dugu izan, zeren eta elkarteak argitaratzen zuen aldizkariak 1923ko abendua arte baino ez zituen aipatu bileretara joaten ziren kideak; orduz geroztik, horren berri ez ematea erabaki zuten, zerranda luzee-gia bilhurtzen ari zelakoan: “dépasant 80 à la séance, le Bureau a décidé de ne plus donner dans le Bulletin les noms des présents.” (13)

(13) *Société des Sciences, Lettres, Arts et d'Etudes Régionales de Bayonne*, 1923, 310. or.

1920-1923 urte horien artean 31 bilera burutu zituzten. Buruzagiak sarri joaten ziren biltzarretara: Hoym de Marien zuzendaria 23tan egon zen eta Jean Baptiste Daranatz 5etan, oraindik zuzendaria ez zelarik. Lehendakariordeek ia guztietan hartu zuten parte, William Boissel 19tan, Albert Constantin 12tan, André Grimard 24tan, Joseph Nogaret 19tan Antonin Personnaz 18tan, Emile Prestat 15etan eta Raymond Poydenotek 7tan (1935 arte ez karguduna). Foltzer idazkaria 3tan egon zen, Auguste Fourcade 12tan eta Jean Ribeton 25tan, idazkarien artean leialena. Lacrambe 4 bileratan baino ez zen agertu, Lavigne 11tan eta Camguilehm 18tan. Hori ikusirik, baieza genezake Boissel, Camguilhem, Grimard, Hoym de Marien, Nogaret, Personnaz, eta Ribetonek aukera izan zutela elkarren arteko harremanak sustatzeko (gutxienez bileren kopuruaren %60 -18 bilera- egon ziren).

Ostera, buruzagiez gain, gainontzeko kideak inoiz edo behin baino ez ziren azaldu bileretan; ohiko moduan bakan batzuk baino ez: Edouard Casedevant 24 bider, Joachim Labrousche 23 eta F. Lefort 18. Maiztasunez joan ziren ere: Henri Gavel 17 bider, Elie Bousquet 15, Duvot 19, F. Lefort 18, Louis Dours 17 eta A. Larrieu 17.

Jarraian dugun laukian ikusiko dugun legez, hainbat buruzagik, elkarkez arduratzeaz gain, artikulua idatzi zituzten: Daranatz (5 bilera-61 artikulua) Grimard (24 bilera-5 artikulua), Lacrambe (4 bilera-5 artikulua), Nogaret (19 bilera-10 artikulua) eta Poydenotek (7 bilera-5 artikulua). Aldiz, biltzarretara joaten ziren ez kargudunen artean bik baino ez zuten aldizkarian idatzi: Casedevantek (24 bilera-5 artikulua) eta Gavelek (17 bilera-7 artikulua):

**ARTIKULUEN SAILKAPENA GAIEN ARABERA. BULLETIN DES
SCIENCES, LETTRES ET ARTS DE BAYONNE (1920-1940)**

	Fil. (14)	Ein. (15)	Geo. (16)	Hist. (17)	Art. (18)	Lit. (19)	Zient.	Politika Zuzenb. Gerrak	Erljioa	Ekon.
Boissel, W.				1						
Burguburu, P.							3	3		
Casedevant, E.				3				2		
Colas, L.				1						
Courteault, E. H.		1		4						
Croste, R.	1	1			1		6			
Cuzacq, R.				4		1	2		1	
Daranatz, J. B.	1	5		37	2	2	4	1	9	
Dop, P.				1				1	1	
Ducéré, E.				8						
Etchats, R.				1			3			
Etcheverry, M.				27		3		1	2	
Fernández, S.	1	1				6			4	
Foix, V.	1								1	
Gavel, H.	2			2		2	1			
Grimard, A.				4		1				
Hérelle, G.					7					
Lacombe, G.				1		1				
Lacrambe		1		2			1	1		
Lamarque, J.				2						
Lambert, E.					2		3			
Léon, A.			1							
Nogaret, J.			7	2					1	
Nussy-Saint-Saens, M.		5		1						
Poydenot, R.			4		1					
Rectoran, P.			1		2					
Reicher, G.G.			3	1						
Saint-Vanne, A.			1	4						
Veyrin, Philippe										
Viers, G.										6
Vinson, J.	5									
Voulgre, A.		1				1	1			2
Yturbide, P.				2						

(14) Atal honetan sartu dugu: Euskal Fonetika, Ortografia, Lexikografia, Semantika, Gramatika, Onomastika, Toponimia, Linguistika, Dialektoak; hizkuntzen arteko konparazioa.

(15) Euskal arraza, beste herri batzuetako ezaugarriak, ohiturak, lanbideak, folklore, toki-ko gertaerak, kirolak, jokoak, janzkera. Etxea, Eskola, Jauregiak, Eliza, hilarriak.

(16) Bidaiak, Euskal Herrian zehar eta kanpora; Euskal Herriko herriak, Giza Geografia.

(17) Euskal Herriko Prehistoria, Historia, Biografiak, Epigrafiak, Eskuizkribuak, nota nekrologikoak, Aktak, Genealogia.

(18) Euskal musika eta dantza; Margolaritza, Eskultura.

(19) Euskal esaera zaharrak, errefrauak, kondairak, eleberririk, antzerkiak, Pastoralak, ipuinak, abestiak; Literatura klasikoak, Kritika literarioa, itzulpenak, liburuen aipamenak.

Lankideak ordenatuz gero idatzi zuten artikuluen kopuruaren arabera, honako zerrenda hau izango dugu:

Artikuluak
Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne (1920-1940)

Izena		Adina 1940ean
Boissel, William	1	71
Colas, Louis	1	†1929 60
Léon, Albert	1	57
Veyrin, Philippe	1	40
Foix, Joseph	2	
Lacombe, Georges	2	61
Lamarque, Jean	2	
Yturbide, Pierre	2	†1920 72
Dop, Pierre	3	65
Rectoran	3	
Reicher, Gilberte Guillaumie	4	
Burguburu, Paul	5	
Casedevant, Ed.	5	
Courteault, Em. Henri	5	
Grimard, A.	5	
Lacrambe	5	
Lambert, E.	5	
Poydenot, Raymond	5	
Saint-Vanne, A.	5	
Vinson, Julien	5	†1926 83
Voulgre, André	5	
Nussy-Saint-Saens, Marcel	6	
Viers, Georges	6	
Gavel, Henri	7	60
Hérelle, Georges	7	†1935 87
Ducéré	8	
Cuzacq, René	8	40
Croste, René	9	
Nogaret, Joseph	10	†1934 72
Fernández Giménez, Santiago	12	
Etcheverry, Michel	33	†1922 48
Daranatz, Jean Baptiste	61	76

Laburbilduz, *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonnen* inguruan lan egin zuten intelektualek ez zuten maiz idatzi elkartearen aldizkarian: Jean Baptiste Daranatz, *Société*ko lehendakaria ohiko idazle bakarra izan zen elkartearen argitalpenean (36 artikulua baino gehiago idatziz) eta Michel Etcheverry ia ohikoa.

1.2. *Eskualduna*

Lafittek *Eskualdunan* lehenengoz 1921ean idatzi bazuen ere, Saint Pierre 1925ean astekariaren gidari izendatu zutenean (20) hasi zen erregulartasunez idazten: 81 artikulua argitaratu zituen Saint Pierren bost urtetako zuzendaritzapean. 1929ko abuztutik 1933ko abendua arte izan zen Lafittek *Eskualdunan* sarrien idatzi zuen aroa, zeren eta Michel Iriartek, Ustaritzeko errektorak, “Ebanjelio” izenburuko artikulua prestatzen zuen *Eskualduna* astekarirako, eta 1929an hil zenean Lafittek lan horri ekin baitzion (21).

1930an Dominique Soubelet aukeratu zuten *Eskualduna* gidatzeko Saint Pierren ostean, 1930ko irailetik 1937ko martxo arte. Lafitten Soubeletekiko harremanak txarrak baziren ere (22), 1930ko hamarkada hartan ere asko idatzi zuen *Eskualdunan*: 142 artikulua, 128 “Ebanjelioa” izenburudunak izanda. Osera, 1937ko martxoan Salbat Arotçarenak Soubelet ordezkatu zuenean, 1944an astekaria debekatu zuten arte, Lafittek 15 artikulua baino ez zituen idatzi (23).

Lafittekin batera, honako intelektual hauek idatzi zuten *Eskualdunan* aztertzen ari garen bi hamarkadetan:

ARTIKULUEN SAILKAPENA GAIEN ARABERA. *ESKUALDUNA (1921-1940) (24)*

	Filologia	Etnologia	Geografia	Historia	Arteak	Literatura	Zientziak	Politika Zuzenbidea Gerrak	Ertlijioa	Ekonomia
Altube, S.	1									
Apestéguy, L.		8						99	1	1
Arbeletche, H.	1	5			2					1
Arotçarena, S. (25)	11	26			2			167	30	12

(20) Jean Saint Pierre, *Eskualdunaren* zuzendari izendatu zutenean, astekariaren lehenengo orrialdean idazten hasi zen, J.S.P.-z sinatuz; polika edo ekonomia gaiak oinarritzat harturik, komentarioak egiten zituen. Herriko gertakizunak ere aditzera ematen zituen bigarren edo hirugarren orrialdeetan.

(21) Xarriton, P.: *Jean Etchepare mirikuaren idazlanak (1877-1935)*. I *Euskal Gaiak*, 1984, Donostia, Elkar, 351. or.

(22) “Domingo Soubelet, Hazparnekoa, Lafitten eskola laguna, hau zaharragoa izanagaitik. Bainen Seminariotik ja oso gaizki konpontzen ziren biak, ez ziren batere ideologia bereko. Eskuara ongi zekien Soubeletek, ama hizkuntza zuen eta irakurria zuen eskuara tradizionala, bainen ez zen batere intelektual, eta frantses, frantses, gerlari ohia”, Pierre Xarritonekin izandako elkarrizketa, Baiona, 1996ko uztailaren 6^a.

(23) “Lafittek utzi zion *Eskualduna*-n idazteari, eta *Aintzina* sortu zuen *Eskualduna*-ren kontra, Soubeleten aurka, han ez zuelako lekurik bere ideien agertzeko. Gero, Soubelet eriturik, Arotçarenak hartu zuen *Eskualduna*, eta hastetik Mola eta Francoren alde, abertzaleen aurka jarrazti”, Murua, I.: “Piarres Xarritoni elkarrizketa”, *Jakin*, 1996ko azaroa-abendua, 101-102 orr.

(24) Ezinezko izan zaigu *Eskualdunaren* 1920ko alerik aurkitzea, ez Beloken, ez Baionako udal liburutegian, ezta Euskal Erakustokiko liburutegian ere.

(25) Salbat Arotçarenak, “S. A.”-z gain, “Eztena eta “Chokoko artzaina” izengoitiez sinatu zuen *Eskualdunan*, *Enciclopedia General Ilustrada del País Vasco*, III. liburukia, 1978, Aulamendi, Donostia.

	Filologia	Etnologia	Geografia	Historia	Arteak	Literatura	Zientziak	Politika	
								Zuzenbidea	Erlijioa
								Gerrak	
Barbier, J.		3				74	1	1	
Camino, A.		2					1	3	
Dassance, L.		2		1			3		16
Delzangles, F.							3		
Dufau, D.		2							
Duhour, P.		433	14				1	3	7
Echegoyen, D.								6	1
Elissalde, J.	28	62		4		42	7	13	3
Etchepare, J. (26)	2	16		16		18	69		
Goyheneche,		2						64	1
Héguy, J.		2						1	
Iriart, M.		1						2	16
Irigarai, P. F.	2	342				10	2	10	
Istillart, G.		6					3	3	23
Lafitte, P.	2	20	1	1		9	3	18	184
Larzabal, P.		2				3			
Lassalle, J.		7				1			1
Leon, L.		4						11	
Lissar, J.								1	
Menditte, A. de	2	14		1		2	1	1	108
Minvielle							13		
Moulier, J.	3	22				2		46	6
Otacéhé, A.		10						415	3
Saint Pierre, J.	46	2	5		8	1	89	20	9
Soubelet, D.		71	2	2		14	11	241	16
Souberbielle, M.							56		19
Ybarnégaray, J.								10	1

Eta artikuluen kopurua eta idazleen adina kontutan harturik, honako zerrenda hauek osatu ditugu:

Izena	<i>Société des S.A.B.</i> (1920-1940)	<i>Eskualduna</i> (1921-1940)	Adina 1940an
Dufau, Dominique		3	
Héguy, Julien		3	†1930 70
Larzabal, Pierre		5	25
Camino, A.		6	
Echegoyen, D.		8	
Arbeletche, H.		9	
Lassalle, Leon		9	59

(26) Pierre Xarritoni esker jakin dugu *Eskualdunan* agertzen diren "Irrihotz", "Pindar" eta "Tandil" goitizenak Jean Etcheparearenak zirela, Xarriton, P.: *Jean Etchepare mirikuaren idazlanak (1877-1935)*... 6. or.

Izena	<i>Société des S.A.B.</i> (1920-1940)	<i>Eskualduna</i> (1921-1940)	Adina 1940an
Ybarnégaray, Jean		11	57
Minvielle		13	
Leon, Léon		15	44
Iriart, Michel		19	
Dassance, Louis		22	52
Istillart, Gratien		35	76
Souberbielle, Maurice		56	67
Goyeneche		69	
Barbier, Jean		79	†1931 56
Moulier, Jules		82	52
Apestéguy, Laurent		109	†1928 41
Etchepare, Jean		121	†1935 58
Menditte, A. de		129	
Elissalde, Jean		159	57
Saint-Pierre, Jean		180	56
Lafitte, Piarres		238	39
Arotçarena, Salbat		248	
Irigarai, Pablo Fermín		366	71
Soubelet, Dominique		370	43
Otacéhé, Maurice		428	
Duhour, Pierre		458	50

Eskualdunarako idatzi zuten 28 lankideetatik lau ziren ohiko lankide, 274 artikulu (458ko %60) edo gehiago argitaratuz: Pablo Fermin Irigarai “Larreko” (71 urterekin 1940an), Soubelet (43 urte), Otacéhé eta Duhour (50 urte); 39 urteko Lafittek ere nahikotxo idatzi zuen: 238 artikulu.

Laukiak erakusten duen legez, *Eskualdunaren* lankideetatik inork ez zuen *Société*rao artikulurik idatzi 1920. eta 1930. hamarkaden artean.

1.3. *Eskualzaleen Biltzarra*

1926an Piarres Lafitte Eskualzaleen Biltzarraren kide kotizatzailea izan zen lehenengoz, Eskualzaleen Biltzarra elkartearen argitalpenak bazkideen zerrendetan erakusten digun bezala (27). Baina Eskualzaleen Biltzarraren kronikariak ez du Piarres Lafitte bileren partaide bezala aipatzen 1928. urtea arte,

(27) *Eskualzaleen Biltzarra*, S. Sordes inprimatzailea, 1927.

euskalzaleak Azkainen elkartu zirenean. Ikus dezagun nortzuk egin zuten topo aipatu elkartearen bileretan (28):

Eskualzaleen Biltzarra, 1921eko iraila, Donibane Lohizune: Beignatborde, Bernard, Bouquillard, Etienne Decrept, Michel Delgue, Alexander Diesse, Jean Baptiste Diriar, Jean Errecart, Alexandre Etcheverry, Louis Fargeot, Gaston Grattau, Jean Lacoste, Pierre Lacoste, Laffont, Martín Landerretche, Isaac López de Mendizabal, Nogues, Sallaberry, Sebastian Sancinena, Maurice Souberbielle

Eskualzaleen Biltzarra, 1922ko iraila, Maule: Bernard Ahetz-Etcheber, Louis Dassance, Etienne Decrept, Jean Baptiste Diriar, José Eizagirre, Jean Baptiste Heugas, Martin Landerretche, Pierre Lhande, Maurice Souberbielle

Eskualzaleen Biltzarra, 1925eko iraila, Sara: Dámaso Intza, Georges Lacombe, José Miguel Barandiaren, Jean Saint-Pierre

Eskualzaleen Biltzarra, 1926ko iraila, Atharratze: Adolpho Alzuyeta, Laurent d'Andurain de Mayte, Béguerie, Albert Constantin, Secundo Barrueta, Hippolyte Daguerre, Louis Dassance, Michel Delgue, Jean Baptiste Diriar, Doyhenart, Dominique Dufau, Jean Duhart, José Eizagirre, Jean Etchepare, Bertrand Fagalde, Louis Galan, Jean Baptiste Heugas, Jean Baptiste Heuty, Hirigoyen, Michel Iriart, Pablo Fermín Irigarai, Lardizabal, Jean Pierre Larregain, Lazcano, Pierre Lhande, Isaac López de Mendizabal, Jean Pierre de Menditte, Jules Moulier, Rotaetche, Sallaberry

Eskualzaleen Biltzarra, 1928ko iraila, Azkaine: Laurent Altabe, Adolpho Alzuyeta, Maurice Amestoy, Jean Barbier, Joseph Basterretche, Prudent Basterretche, Albert Constantin, Hippolyte Daguerre, Louis Dassance, Michel Diharce, Jean Baptiste Diriar, Dominique Dufau, Duguine, Etienne Durruty, José Eizagirre, Mayi Elissalde, Elissetche, Jean Etchepare, Alfred Etcheverry, Jean Baptiste Halsuet, Hirigoyen, Michel Iriart, George Lacombe, *Piarres Lafitte*, Jean Pierre Larregain, Mayi Lascanoteguy, Jean Lissar, Isaac López de Mendizabal, Jean Pierre de Menditte, Armand Ordosgoity, Jean Ybarnégaray

Eskualzaleen Biltzarra, 1929ko iraila, Donapaleu: Maurice Amestoy, Laurent d'Andurain de Mayte, Albert Constantin, Louis Dassance, Jean Baptiste Diriar, Dominique Dufau, José Eizagirre, Jean Elissalde, Jean Etchepare, Jean Baptiste Heugas, Jean Lissar, Isaac López de Mendizabal, Maurice Souberbielle, Jean Ybarnégaray

(28) *Eskualzaleen Biltzarra* eta *Gure Herria* argitalpenek Eskualzaleen Biltzarren bilerei buruzko datuei jarraitu diegu parte hartzaileen berri izateko. 1923, 1924, 1927, 1930 eta 1934. urteetako bileretan egon zirenei buruz, oster, ez digute zehaztasunik eman.

Eskualzaleen Biltzarra, 1931ko iraila, Ezpeleta: Jean Etchepare, Jules Moulier

Eskualzaleen Biltzarra, 1932ko iraila, Donibane Garazi: José Ariztimuño, Louis Dassance, José Eizagirre, Jean Elissalde, Jules Moulier, Jean Pierre Passicot

Eskualzaleen Biltzarra, 1933ko iraila, Luhuso: José Ariztimuño, Louis Dassance, Dominique Dufau, José Eizagirre, Jean Elissalde, Teodoro Ernandorena, Pedro Garmendia, Eugène Goyenèche, Jean de Jaureguiberry, *Piarres Lafitte*, Jules Moulier, Nicolás Ormaetxea, Dominique Soubelet

Eskualzaleen Biltzarra, 1935eko iraila, Atarratze: José Ariztimuño Louis Dassance, Dominique Dufau, José Eizagirre, Jean Elissalde, Jean de Jaureguiberry, Jules Moulier. Maurice Souberbielle

Eskualzaleen Biltzarraren batzarretara behin baino joan ez zirenak albo batera utziz, hauxe ikusten dugu:

— Adolpho Alzuyeta, Maurice Amestoy, Laurent d'Andurain de Mayte, Hippolyte Daguerre, Etienne Decrept, Michel Delgue, Jean Baptiste Heugas, Hirigoyen, Michel Iriart, Jean de Jaureguiberry, Georges Lacombe, *Piarres Lafitte*, Martín Landerretche, Jean Pierre Larregain, Pierre Lhande, Jean Lissar, Jean Pierre de Menditte eta Jean Ybarnégarayk **birritan** hartu zuten parte Eskualzaleen Biltzarrak antolaturiko batzarretan.

— José Ariztimuño, Albert Constantin (Eskualzaleen Biltzarra elkartearen lehendakariordea 1922 eta 1933 urteen artean) eta Maurice Souberbielle (lehendakariordea 1920 eta 1921 urteen artean eta kolaboratzailea 1923rik 1935 arte) **hirutan**.

— Jean Elissalde (idazkaria 1922tik 1935 arte), Jean Etchepare (lehendakaria 1922 eta 1925 urteen artean eta kolaboratzailea 1926 tik 1935 arte) eta Isaac López de Mendizabal **lau bider** joan ziren delako bileretara.

— Jean Baptiste Diriar (diruzaina 1920 eta 1930 urteen artean), Dominique Dufau (kolaboratzailea 1926 eta 1930 urteetan artean eta diruzaina 1931tik 1935 arte) eta Jules Moulier (kolaboratzailea 1925ean eta idazkari adjuntua 1926 eta 1935 urteen artean) **bost bider**.

— Louis Dassance (lehendakariordea 1922 eta 1925 urteen artean eta lehendakaria 1926tik 1935 arte) eta José Eizagirre (lehendakaria 1920 eta 1921 urteen artean) **zazpi bider**.

Constantin, Dassance, Diriar, Dufau, Eizagirre, Etchepare eta López de Mendizabalek 1926, 1928 eta 1929 urteetan topo egin zuten; era berean, Ariztimuño, Dassance, Eizagirre eta Elissalde 1932, 1933 eta 1935ean joan ziren bilera horietara; Dassance, Dufau eta Eizagirre 1926, 1928, 1929, 1933 eta 1935 urteetako bileretan elkartu ziren; Dassance, Eizagirre eta Elissalde 1929, 1932, 1933 eta 1935 urteetakoetan; Dassance, Eizagirre eta Moulier 1926,

1932, 1933 eta 1935. urteetakoetan. Beraz, Louis Dassance eta José Eizagirre izan ziren Eskualzaleen Biltzarraren bileretan harreman estuak lortzeko aukera gehien izan zutenak, sarrien parte hartu zutenak izan baitziren. Azpimarratu beharra dago Eizagirreren leialtasuna; azken baten, gainontzeko guztiek karguari zetxekzion erantzunbeharra zuten eta Eizagirre, lehendakaria urte bat baino ez izan arren, zazpi bileretara joan zen.

Piarres Lafitte gutxi hurbildu zen direlako bileretara: 1928 eta 1933 urteetan baino ez.

Orain arte aztertu ditugun bi elkarteak konparatzen baditugu, ikusiko dugu *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne* eta Eskualzaleen Biltzarra taldeen arteko lankide komunik ia ez zegoela, bileretara joaten zirenen artean behinik behin. Elkarte bietako batzarretan parte hartu zutenak hauek baino ez ziren izan:

Dassance, Louis: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko ekaina, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko abendua, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko urtarrila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko otsaila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko martxoa, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1922ko iraila, Maule. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1923ko otsaila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1926ko iraila, Atharratze. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkaine. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Donapaleu. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1931ko iraila, Maule. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1932ko iraila, Donibane Garazi. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhoso

Diesse, Alexander: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1921eko iraila, Donibane Lohitzune. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1920ko azaroa, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko abendua, Baiona.

Lacombe, George: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko urtarrila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko martxoa, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko ekaina, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko apirila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko azaroa, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1925eko iraila, Sara. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkain.

Moulier, Jules: *Eskualzaleen Biltzarra*, 1926ko iraila, Atharratze. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Donapaleu. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1931ko iraila, Maule. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1932ko iraila, Donibane Garazi. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhoso. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko ekaina, Baiona.

Louis Dassance Eskualzaleen Biltzarren sei bileretan egon zen eta *Sociétéren* zazpi batzarretan; beraz, parte hartzearen maiztasuna berdintzua izan zen bietan, Eskualzaleen lehendakariordea eta lehendakaria izan zen Dassance intelektuolari zegokionez. Hain zuzen ere, *Eskualdunan* ere idatzi egin zuena (22 artikulua), ohiko lankidea izan ez bazen ere.

Ostera, Georges Lacombe *Sociétéren* bost bileretara joan zen, Eskualzaleen Biltzarrekoekin birritan elkartu zelarik; eta Jules Moulier behin baino ez *Sociétékoekin* eta bost bider Eskualzaleen Biltzarrekoekin.

Argi dago, beraz, Eskualzaleen Biltzarra eta *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne* elkarrearteko partaideen artean harreman gutxi egon zirela.

1.4. *Eusko Ikaskuntza*

Boletín de la Sociedad de Estudios Vascos. Eusko Ikaskuntzaren Deiak (29), Eusko Ikaskuntzaren hiruhilabetekariak, elkarrearen Batzar Iraunkor eta Batzar Nagusien bileren berri ematen zuen, 71 bilera guztira 1920 eta 1935 urteen artean (30). 71ko % 60 (42 bilera) edo gehiagora joan zirenak hauek izan ziren: José Aguirre (diruzainordea 1920tik 1936ra, 49 bileratan egon zen), Angel Apraiz (idazkari orokorra 1918tik 1936ra, 67tan), Telesforo Aranzadi (batzorkidea 1918tik 1936ra, 67tan), Claudio Armendariz (batzorkidea 1928tik 1932ra, 63tan), Enrique Eguren (batzordekidea 1918tik 1934ra, 52tan), Julián Elorza (lehendakaria 1918tik 1936ra, 54tan) eta Julio Urkijo (lehendakariordea eta batzordekidea 1918tik 1936ra, 53tan).

Orain arte aztertutako hiru elkarreko argitalpenen datuei jarraituz, Eusko Ikaskuntzaren batzarkideak ez ziren Eskualzaleen Biltzarra edo *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne* elkarrean batzarretara joaten: Barandiarán, Eusko Ikaskuntzaren batzarkidea zena, Eskualzaleen Biltzarren bilera batera baino ez zen joan; eta Pedro Garmendiak, Eskualzaleen Biltzarren bileretan behin baino ez zuen parte hartu, Eusko Ikaskuntzarenetan hamar bider egon zen era berean.

(29) Eusko Ikaskuntzak lau argitalpen kaleratu zituen aldizkakotasunez 1920. eta 1930.eko hamarkadetan: *Boletín de la Sociedad de Estudios Vascos. Eusko Ikaskuntzaren Deia* hiruhilabetekaria, *Anuario de la Sociedad de Eusko Folklore* urtekaria, *Memoria de la Sociedad* urtekaria eta *Revista Internacional de Estudios Vascos* sei hilabetekaria, 1907an Julio Urkijok sorturikoa eta 1921ean Eusko Ikaskuntzaren aldizkari ofizial bihurtu zena. Gure lanerako lehenengoa erabili dugu, batzarren berri ematen zuelako; eta intelektualen idatzizko lana neurtzeko azkenengoa iruditu zaigu egokien, idazlan kopuru handien jaso zuena izan baitzen.

(30) *Revista Internacional de Estudios Vascos* aldizkaria argitaratzea 1936an eten egitean, 1935 urte arte baino ez dugu Eusko Ikaskuntzaren bileren berri.

Beste aldetik, aldizkarietako lankideak erkatzearekin jarraituz, hona hemen nola geratzen den laukia *Revista Internacional de Estudios Vascos* seihi-labetekariaren idazleak gehitu eta gero:

Izena	<i>Eskualdunan</i> (1921-1940)	<i>Société des Sciences, Lettres et Arts de Bay.</i> (1920-1940)	<i>RIEV</i> (1920-1936)	Adina 1940an
Barbier, Jean	79		1	†1931 56
Reicher, Guillaumie		4	1	
Alford, Violet			2	59
Campion			3	†1937 83
Etxegarai, Carmelo			3	†1925 60
Lhande, Pierre			3	63
Munarriz, E.			5	
Pérez Goyena, Antonio			5	
Barandiaran, José Miguel			6	51
Bosch, Pedro			6	
Hérelle, Georges		7	6	87
Léon, Albert		1	6	57
Vinson, Julien		5	6	83
Aguirre, José			7	56
Gurruchaga, Ildefonso			7	
Meyer-Lübke, W.			7	
Ormaetxea, Nicolas			8	52
Foix, Joseph			9	
Areitio, Darío			10	
Gavel, Henri		7	12	60
Lafon, René			12	
Lekuona, Manuel			12	46
Mugica, Serapio			12	86
Spitzer, Leo			12	
Veyrin, Philippe		1	12	40
Uhlenbeck, C. C.			13	64
Urabayan, Leoncio			13	52
Etxegarai, Bonifacio			14	62
Saroihandy, Jean			14	†1932 65
Schuchard			14	†1927 85
Apraiz, Odón			15	56
Arocena, Fausto			15	44
Bahr, Gerhard			15	40
Apraiz, Angel			17	55
Guerra, Juan Carlos			17	80
Mugartegui, Juan José			17	
Daranatz, Jean Baptiste		61	18	70
Garmendia, Pedro			20	

Izena	<i>Société des Sciences, Lettres et Arts de Bay.</i>		RIEV (1920-1936)	Adina 1940an
	<i>Eskualdunan</i> (1921-1940)	<i>(1920-1940)</i>		
Irigarai, Angel			20	
Eleizalde, Luis			22	†1923 50
Giese, Wilhiam			22	
Valle, Alfonso del			23	
Donostia, José Antonio			25	54
Anguiozar, Martín de			36	
Aranzadi, Telesforo			43	80
Gárate, Justo			44	
Urquijo, Julio			52	70
Lacombe, Georges		2	59	61

*RIE*veko ohiko lankideak Martin de Angiozar, Telesforo Aranzadi, Justo Gárate, Julio Urquijo eta Georges Lacombe izan ziren.

Aurreko laukiak erakusten digunez, *RIEV* aldizkarirako zerrendatu dugun 48 idazleetatik batek baino ez zuen Iparraldean argitaraturiko *Eskualdunan* artikulurik idatzi, eta bakar horrek, Jean Barbierrek, artikulua bakarra idatzi zuen *RIE*Ven.

Baten batek *Société*n zein *RIE*Ven idatzi zuen: Jean Baptiste Daranatz, *Société*n ohiko lankidea zen eta *RIE*Ven 18 artikulua idatzi zituen; Guillaumie-Reicher, Albert Léon eta Julien Vinsonen artikuluen kopurua, ostera, ez zen dozenara heldu bi aldizkarien artean, Georges Hérellek 13 artikulua idatzi zituen bi aldizkarien kopuruak baturik eta Henri Gavelek 19 idazlan bien artean.

Beraz, 1920. eta 1930. hamarkadetan idazle gutxik idatzi zuten alde berean *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne* eta *RIEV* aldizkarietan, eta batek baino ez *Eskualduna, Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne* eta *RIEV* argitalpenetan.

1.5. *Euskaltzaindia*

Orain arte, Lafitteri buruz esandakoa biltzearren, ikusi dugu Piarres Lafitte *Eskualdunan* langile sutua izan bazen ere, Eskualzaleen Biltzarran oso parte hartze urria izan zuela. Era berean, ez zuen inoiz lan egin *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne* edo Eusko Ikaskuntzaren ekintzen barruan 1920 eta 1940. urteen artean.

Euskaltzaindiaren inguruko ekintzei dagokienez, Lafitte euskal kulturaren 1927an nor bazela erakusten dute Jean Elissalde “Zerbitzari”-ren hitzek: “Hemengo Eskualzaindiak ez letzazke ere ahantz P. Lafitte et M. Etcheverry, Uzta-

ritzeko ikastegiko bi erakasleak” (31), delako Akademirako Iparraldeko ordezkariak aipatzen ari zenean Nafarroa Beherako euskaltzain urgazleak bete-betean asmatu zuen, zeren eta 1928an Piarres Lafitte urgazle izendatu baitzuten, Jean Baptiste Darricarrerren hil berriaren ordezkari. Lafitten izendapena Euskaltzaindiaren 1928ko urtarileko batzarrean eman zuten aditzera (32), Lacombe batzarkideei Lafitten euskal aditzari buruzko lana irakurtzearekin batera. Hala ere, Euskal Akademiaren aktek ez digute Lafitte berriro aipatzen 1930ko azaroa arte; egun hartan, Jean Elissalde Euskaltzaindiko sarrera-hitzaldia bota zuen, Martín Lan-derreche hildakoaren ordezkari (33); erantzun-hitzaldia Lacombe egin zuen (34).

Axola zaizkigun bi hamarkadetan *Euskerak* Lafitten lanaren berri eman zuen birritan: 1931an aditzera eman zuen Euskaltzaindiak *Eskualdunen Loretegia* Lafittek idatzitako literatur-liburuaren 25 ale erosiko zituela (35) eta 1932an Resurrección Mª de Azkuek Lafitten poema bat irakurri zuen (36).

Pierrek ez zuen *Euskeran* artikulurik argitaratu 1920 eta 1940. urteen artean; azken baten, artikulua gutxi argitaratzen zituen aldizkari horrek, orri gehienak betetzen baitzituen bileren bilakaera eta onartutako hizkuntz-arauen berri emanez. Ikus dezagun, hala ere, gainontzeko intelektualetan emaitzak:

ARTIKULUEN SAILKAPENA GAIEN ARABERA. *EUSKERA (1920-1936)*

	Filologia	Etnologia	Geografia	Historia	Arteak	Literatura	Zientziak
Altube, S.	12					1	
Azkue, R. M. de	36	1				4	
Bähr, G.	2						1
Campion, A.	1						
Eguskita, J.	17						
Elissalde, J.	1						
Etxegarai, C.	1						
Etxegarai, B.	3						
Gavel, H.	1						
Lacombe, G.	2						
Lekuona, M.	1						
Lhande, P.						1	
Ormaetxea, N.	7					1	

(31) "Zerbitzari": "Chichta eta pherekak. Euskaltzaindia", *Gure Herria*, 1927ko urtarilla-otsaila, 68-72 orr.

(32) "Euskaltzaindiaren Batzar-agiriak. Bilbo'n Bizkaiko Aldundi-Jauregian 1928'ko Ilbeldaren 27'an", *Euskera*, 1928, 50. or.

(33) "Euskaltzaindiaren Batzar-agiriak. Azkainen Ikastetxe batean, 1930ko Azaroaren 27'an", *Euskera*, 1930, 23. or.

(34) "Euskaltzaindiaren Batzar-agiriak. Bilbo'n Euskaltzaindiaren etxean, 1930'ko urilaren 24'an", *Euskera*, 1930, 22. or.

(35) "Euskaltzaindiaren Batzar-Agiriak. Iruña-n, Aldundi-Jauregian, 1931-ko Jorailaren 29'an", *Euskera*, 1931, 146. Or.

(36) "Euskaltzaindiaren Batzar-Agiriak. Iruña'n, Aldundi-Jauregian, 1932'ko Jorailaren 28'an", *Euskera*, 1932, 280. or.

Eta idazleok orain arte aztertu ditugun aldizkarietan argitaratu zituzten artikulua kontutan hartuz gero:

Izena	<i>Société des Sciences, Lettres et Arts de Bay.</i>				Adina 1936an
	<i>Eskualduna</i> (1921-1940)	<i>Lettres et Arts de Bay.</i> (1920-1940)	<i>RIEV</i> (1920-1936)	<i>Euskerak</i> (1920-1936)	
Campion, Arturo			3	1	†1937 83
Elissalde, Jean	159			1	
Etxegarai, Carmelo			3	1	†1925 60
Gavel, Henri		7	12	1	60
Lekuona, Manuel			12	1	46
Lhande, Pierre			3	1	63
Lacombe, Georges		2	59	2	61
Bahr, Gerhard			15	3	40
Etxegarai, Bonifacio			14	3	62
Ormaetxea, Nicolas			8	8	52
Altube, Sebero				12	
Eguskitza, Juan Bautista				17	
Azkue, Resurrección M ^a				41	

Esan dugun bezala, *Euskerak* lan gutxi argitaratu zituen. Izan ere, ohiko lankide bakarra izan zuen, Resurrección Mª de Azkue, gainontzeko aldizkarietarako ezer idatzi ez bazuen ere. Sebero Altubek eta Juan Bautista Eguskitzak ere *Euskeran* baino ez zuten idatzi eta Nicolas Ormaetxeak, aztertu ditugun lau argitalpenetan gutxi idatzi bazuen ere, kopuru berbera argitaratu zuen *RIEVEN* eta *Euskeran*.

Orokorrean, *Euskeran* argitaratzen zuten intelektual gehienek *RIEVEN* ere idazten zuten. Otera, *Eskualdunak* ez zeukan batere lankide komunik *Société des Sciences, Lettres et Arts* eta *Euskerarekiko*.

Lafittek ez zuen *Euskeran* artikulurik argitaratu 1920tik 1940tara, *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne* eta *RIEVEN* ezer idatzi ez zuen era berean.

Euskaltzaindiaren bileren partehartzeari dagokionez, *Euskeran* emandako bileren berriek erakusten digute euskaltzainek maiz erantzuten zietela Akademiaren deialdiei: Resurrección Mª de Azkue izan zen gehien joan zena: 120 bider. Ohiko partaideak izan ziren ere: Sebero Altube (89tan egon zen), Resurrección Mª de Azkue (120tan), Juan Bautista Eguskitza (90tan), Dámaso Intza (96tan), Ramón Intzagarai (90tan), Georges Lacombe (108tan), Martin Landerretche (83tan), Ramón Olabide (106tan), Julio Urkijo (90tan). Harritzekoa bada ere, horietatik Azkuek eta Lacombe baino ez zuten *Euskeran* idatzi, Azkue ohiko lankide izanda eta Lacombe bi artikulua baino idatzi ez zituelarik.

Eta orain arte aztertu ditugun elkarte baten baino gehiagotan parte hartu zutenak elkartzuz gero, honako lauki hau osatuko dugu:

Altube, Severo: *Euskaltzaindia*, 1920eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko abuztua, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1920eko abendua, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1921eko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko martxoa, Hazparne. *Euskaltzaindia*, 1921eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko iraila, Durango. *Euskaltzaindia*, 1921eko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1922ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko abendua, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1923ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko uztaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1923ko iraila, Nafarroako Doneztebe. *Euskaltzaindia*, 1923ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1923ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1925eko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko martxoa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1925eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko uztaila, Azpeitia. *Euskaltzaindia*, 1925eko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1927ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1927ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1928ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1928ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1928ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1929ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1929ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko Abuztua, Andoain. *Euskaltzaindia*, 1930eko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1930eko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko azaroa, Azkain. *Euskaltzaindia*, 1931ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1931ko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*,

1932ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1932ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1933ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko urria, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko otsaila, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko maiatza, Iruña. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1935eko apirila, Donostia.

Campion, Arturo: *Euskaltzaindia*, 1920eko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko otsaila, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko abuztua, Iruña. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko iraila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko abendua, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1921eko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko maiatza, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko ekaina, Azpeitia. *Euskaltzaindia*, 1921eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko urtarrila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko uztaila. *Euskaltzaindia* 1922ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia* 1922ko azaroa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko abendua, Gernika. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko maiatza, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko iraila, Nafarroako Doneztebe. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko maiatza, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1924ko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*,

1924ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko maiatza, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko uztaila, Azpeitia. *Euskaltzaindia*, 1925eko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko martxoa, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1929ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko apirila, Iruña. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko iraila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1931ko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1933ko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1933ko maiatza, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1934ko maiatza, Iruña.

Dassance, Louis: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko maiatza, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko ekaina, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko abendua, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko urtarrila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko otsaila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko martxoa, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1922ko iraila, Maule. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1923ko otsaila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1926ko iraila, Atharratze. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkaine. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Donapaleu. *Euskaltzaindia*, 1930eko azaroa, Azkain. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1931ko iraila, Maule. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1932ko iraila, Donibane Garazi. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhuso.

Eleizalde, Luis de: *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko iraila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko urtarrila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko apirila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko abendua, Gernika, *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko abendua, Donostia.

Elissalde, Jean: *Euskaltzaindia*, 1920eko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko maiatza, Donostia.

Euskaltzaindia, 1920eko abendua, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1921eko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1922ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko maiatza, Donostia. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Donapaleu. *Euskaltzaindia*, 1930eko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko azaroa, Azkain. *Euskaltzaindia*, 1931ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1931ko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko uztaila, Donostia. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1931ko iraila, Maule. *Euskaltzaindia*, 1931ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1932ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko martxoa, Donostia. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1932ko iraila, Donibane Garazi. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhuso. *Euskaltzaindia*, 1933ko maiatza, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1933ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1933ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko maiatza, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1934ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko abendua, Donostia.

Etxegarai, Bonifacio: *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko iraila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1924ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1924ko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko uztaila, Azpeitia. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko iraila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1926ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1926ko uztaila, Gasteiz. *Euskaltzaindia*, 1926ko urria, Zumai. *Eusko Ikaskuntza*, 1926ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko apirila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1927ko maiatza, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1927ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1927ko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko azaroa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1927ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko apirila, Azpeitia. *Euskaltzaindia*, 1928ko maiatza, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko martxoa, Iruña. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko maiatza, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko abuztua, Andoain. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko iraila, Zaldibia. *Euskaltzaindia*,

1929ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1929ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1930eko maiatza, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko iraila, Bergara. *Euskaltzaindia*, 1930eko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko azaroa, Azkain. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1931ko urtarrila, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1931ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1931ko apirila, Iruña. *Eusko Ikaskuntza*, 1931ko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1931ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1931ko abuztua, Tolosa. *Eusko Ikaskuntza*, 1931ko iraila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1931ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko urtarrila, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1932ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1932ko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1932ko iraila, Iruña. *Eusko Ikaskuntza*, 1932ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko iraila, Gasteiz. *Euskaltzaindia*, 1933ko azaroa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko apirila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko iraila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1935eko uztaila, Donostia.

Lacombe, George: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko urtarrila, Baiona. *Euskaltzaindia*, 1921eko otsaila, Donostia. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko martxoa, Baiona. *Euskaltzaindia*, 1921eko martxoa, Hazparne. *Euskaltzaindia*, 1921eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko maiatza, Donostia. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko ekaina, Baiona. *Euskaltzaindia*, 1921eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko iraila, Durango. *Euskaltzaindia*, 1921eko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1922ko martxoa, Donostia. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko apirila, Baiona. *Euskaltzaindia*, 1922ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko urria, Donostia. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko azaroa, Baiona. *Euskaltzaindia*, 1922ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko abendua, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1923ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko apirila, Donostia. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1925eko irai-

la, Sara. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkain. *Euskaltzaindia*, 1923ko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko uztaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1923ko iraila, Nafarroako Doneztebe. *Euskaltzaindia*, 1923ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1923ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1925eko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko martxoa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1925eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko maiata, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko uztaila, Azpeitia. *Euskaltzaindia*, 1925eko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1925eko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko abendua, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1926ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko martxoa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1926ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1926ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko urria, Zumaia. *Euskaltzaindia*, 1927ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko apirila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1927ko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1927ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1928ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1928ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1928ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1929ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko martxoa, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1929ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1929ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko Abuztua, Andoain. *Euskaltzaindia*, 1929ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1929ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1930eko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko azaroa, Azkain. *Euskaltzaindia*, 1930eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1931ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1931ko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1931ko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko abuztua, Tolosa. *Euskaltzaindia*, 1931ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1932ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko otsaila, Bilbo. *Eus-*

kaltzaindia, 1933ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko maiatza, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1933ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1933ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko maiatza, Iruña. *uskaltzaindia*, 1934 uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*,

Múgica, Gregorio de: *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko iraila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko urria, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko apirila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1924ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1924ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko azaroa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko apirila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1926ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1926ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1926ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko maiatza, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1927ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1927ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko apirila, Azpeitia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko iraila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko iraila, Zaldibia. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko apirila, Donostia. 1930eko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1932ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1935eko apirila, Donostia.

Urkijo, Julio de: *Euskaltzaindia*, 1920eko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko martxoa, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko maiatza Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko abuztua, Iruña. *Eusko Ikaskuntza*, 1920ko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko abendua, Bilbo. *Eus-*

kaltzaindia, 1921eko maiatza, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko ekaina. *Euskaltzaindia*, 1921eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko iraila, Durango. Azpeitia. *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko iraila, Gasteiz. *Euskaltzaindia*, 1921eko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1921eko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1921eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko otsaila, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko uztaila, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko iraila, Gernika. *Euskaltzaindia*, 1922ko urria, Donostia. *Euskaltzaindiaren* 1922ko azaroaren bilera, Donostian. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko abendua, Gernika. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko abendua, Gernika. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko apirila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1923ko azaroa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1923ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1923ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1924ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko maiatza, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1924ko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1924ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1924ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1925eko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko martxoa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1925eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko maiata, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko uztaila, Azpeitia. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1925eko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1925eko abendua, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1925eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko martxoa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1926ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko maiatza, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1926ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1926ko uztaila, Gasteiz. *Euskaltzaindia*, 1926ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1926ko urria, Zumaia. *Eusko Ikaskuntza*, 1926ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko apirila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1927ko maiatza, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1927ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1927ko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1927ko urria, Bilbo. *Euskal-*

tzaindia, 1927ko azaroa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1927ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1928ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko maiatza, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko apirila, Azpeitia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko iraila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1928ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1928ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1928ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1929ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko martxoa, Iruña. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko maiatza, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko ekaina, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko abuztua, Andoain. *Eusko Ikaskuntza*, 1929ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1929ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko maiatza, Bilbo. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntzak*, 1930eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1930eko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1930eko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1931ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1931ko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1931ko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko otsaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko maiatza, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1934ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko urria, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko iraila, Bergara. *Eusko Ikaskuntza*, 1930eko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1930ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1931ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1932ko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1932ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko otsaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1935eko apirila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1935eko uztaila, Donostia.

Laburbilduz: **Sebero Altube** 89 bider joan zen Euskaltzaindiaren bilere-tara eta 9 Eusko Ikaskuntzarenetara. **Arturo Campi3n**: 53 Euskaltzaindira, 20 Eusko Ikaskuntzara. **Luis Eleizalde**: 6 Euskaltzaindira, 11 Eusko Ikaskuntza-

ra. **Bonifacio Etxegarai**: 39 Euskaltzaindira, 39 Eusko Ikaskuntzara. **Gregorio Mugica**: 7 Euskaltzaindira, 36 Eusko Ikaskuntzara. **Julio Urkijo**: 90 Euskaltzaindira, 54 Eusko Ikaskuntzara.

Louis Dassance: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonnen* 6 batzarretan egon zen eta 6 ere Eskualzaleen Biltzarrarenetan.

Jean Elissalde: 31 bider egon zen Euskaltzaindiakoekin eta 4 Eskualzaleen Biltzarrakoekin.

Georges Lacombe: 108 Euskaltzaindiakoekin, 5 *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*ekoekin, 2 Eskualzaleen Biltzarrakoekin.

Beraz, sei intelektualek hartu zuten parte Euskaltzaindiaren zein Euskal Ikaskuntzaren bileretan, Julio Urjiko ohiko kide bakarra bazen ere Eusko Ikaskuntzan eta Euskaltzaindian aldi berean. Argi dago harreman gutxi egon zirela Euskaltzaindiaren eta azterturiko gainontzeko elkarteen artean: zerrendatu ditugun Euskaltzaindiaren 35 partaideetatik 6 baino ez ziren Eusko Ikaskuntzaren batzarretara joaten. Georges Lacombe, ohiko partaidea Euskaltzaindian, noizean behin bildu zen *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonnen* eta Euskaltzaleen Biltzarraren kideekin; eta Jean Elissalde noiz behinka agertu zen Euskaltzaindiaren bileretan eta bakan batzuetan Eskualzaleen Biltzarrak antolatuturikoetan.

1.6. *Gure Herria*

Eskualdunan bezala, Piarres Lafittek hogeitun urte zituen *Gure Herria* hila-betekari kulturalerako idazten hasi zenean: 1921, 1922 eta 1923. urteetan izengoiti desberdinenpean (37) idatzi eta gero, 1924 urtetik aurrera, ezizenez gain, Piarres Lafittez ere sinatzen hasi zen (38).

Lafitteren beraren esanetan, Laurent Apésteguy izan zen *Gure Herri*arako lagunkide bezala hartu zuena 1924an. Hain zuzen ere, Lafitte intelektual moduan preziatua izaten hasi zen 1924ko uztailean, Jean Etcheparek Piarres ezagutzera eman zienean *Gure Herri*aren irakurleei, Eskualzaleen Biltzarrak banaturiko lehen saria irabazi baitzuen (39). 1924ko iraileko zein urriko (40) zenbakietan idazle berberak luze idatzi zuen Lafittez:

(37) 1921, 1922 eta 1923 urteetan "Ikerle gazte", "P. Ithurralde", "Aztapar" eta "Piarres" izengoitiak erabili zituen; Jean Haritschelhari esker jakin dugu izengoiti horien atzean Piarres Lafitte zegoela, Haritschelhar, J.: "Hommage à Pierre Lafitte", *Bulletin du Musée Basque*, 1986, 113-114 zkiak., 190. or.

(38) "Lihoa" izan zen bataio-izenaz sinaturiko lehenengo artikulua *Gure Herri*an, Eskualzaleen Biltzarrak urte hartan sarituriko lana; "Le Lin/Lihoa", *Gure Herria*, 1924ko uztaila, 389-396 orr.

(39) "Le Lin/Lihoa. Pierre Lafitte, Ithorriotzar apez-gai, lehen primaren irabazleak" *Gure Herria*, 1924ko uztaila, 389-396 orr.

(40) J. Etchepare: "Eskualzaleen Biltzarrak", *Gure Herria*, 1924ko iraila, 574-578 orr.; J. Etchepare: "Eskualzaleen biltzarrak", *Gure Herria*, 1924ko urria, 632-636 orr.

“Semenario handiko istudiantetarikozkin hoberik athera dugu... Osoki zuzen izaitzeko, erran behar dugu haatik zozbat sustatu, lehiarazi, lagundu eta eskutik dituen atsiki P. Lafitte, beren kide jakitatez nola adinez eta guziz eskuaren amodioz gehienak... Horiek hola, gauden ephe labur P. Lafitte apezgei geroztik apeztuaren itzulkuntzari beha. Zor dakogu, ez bakarrik hoberena athera delako, bainan oraino berekin dakarzan erakaspenentzat... Lafitte jaunaren hizkuntzan aurkitu ditugu hitz batzu, eskualdunek nekez onhartu ondoan, laster erortzera utzi zituztenak... Badira aldiz bertze batzuk, —berak ondoko egunetan gai ez ginen jauspen oso batekin erakatsi daukun bezala—, zuzenik gabe kitzikatu daizkogunak” (41)

Dena dela, Lafittek Jean Blaise Adéma kalonjea —Gratien Adéma “Zal-dubi”-ren iloba— aipatzen du euskaraz idaztera sustatu zuen lehenengoetariko bat, *Eskualduna* kazetaren zuzendaria zenean (42) 1918 eta 1924. urteen artean.

Lafittekin batera honako intelektual hauek topa ditzakegu:

ARTIKULUEN SAILKAPENA GAIEN ARABERA. *GURE HERRIA (1921-1938)*

	Filologia	Etnologia	Geografia	Historia	Arteak	Literatura	Politika
Apestéguy, L.		8				7	24
Apraiz, O. de				1			
Ariztia, M.						24	
Arotçarena, S.				1			
Barbier, J. (43)		5		4		40	
Béhéty, D.			4	1		2	
Blazy, E.		5		1			
Colas, L.		3	1	5		2	
Cuzacq, R.	1	4	1	19		1	
Daranatz, J. B.	2	9	1	24		4	
Dassance, L.	21	1		3		1	
Delzangles, R.			1				
Donostia		3	1	4	11	4	
Dop, H.	1	3			26		
Dop, P.		3		10		2	
Dufau, D.					1	5	
Duhour, P.		3	6	1			
Elbéé, Ch. de		13		1			
Elissalde, J.	25	23				18	
Elissague, M.		1				34	
Etchecoin,	1	13		1			

(41) J. Etchepare: “Eskualzaleen Biltzarra”, *Gure Herria*, 1924ko iraila, 574-578 orr.

(42) “Piarres Lafitte kazetari” (Emile Larreren galdeketa), *Piarres Lafitte-ri omenaldia*, Iker-2, Euskaltzaindia, Bilbao, 1983, 26. or.

(43) Jean Barbierrek, izenaz gain, “Ganich”, “Nehor” eta “Haurmaite” goitzenak erabili zituen artikulua sinatzeko, Lafitte, P.: *Euskal literaturaz*, Erein, Donostia, 1990, 290. or.

	Filologia	Etnologia	Geografia	Historia	Arteak	Literatura	Politika
Etchepare, J.	2		10	1		44	
Etcheverry, M.		2		20		4	
Foix			9				
Gallop, R.A.		5		1	4	1	
Garmendia, P.	1				3		
Gavel, H.	63		3	4	2	4	
Gorostazu, M.		3	2	3			2
Goyenetché						1	
Héguy, J. (44)					2		
Herelle, G.		2			2	5	
Irigarai, P.F. (45)	8	1	1	1			
Jaureguiberry, J.	2	4				2	1
Lacombe, G.	29		1	5	1	9	
Lafitte, P. (46)	16	8	1	10	3	29	2
Lamarque, J.		5	1	5		19	
Lassalle, L. (47)	4	5	1	14			18
Léon, A.	4					1	1
Léon, L.	1	2		1		17	
Lhande, P.	1	1		3		10	
Mestelan, J. (48)		3					
Moulier, J. (49)	2	7		3		46	1
Picochet	1			2	1	5	1
Reicher, G.	1	4	4	5	2	4	
Saint-Pierre, J. (50)	3	4	7	2		1	
Souberbielle, E.		4		3		24	4
Souberbielle, M.	4					1	
Urquijo, J. de						1	
Veyrin, P.		17	2	10		2	3
Vinson, J.	5					5	
Ybarnégaray, Y.		1					
Yturbide, P.		1		6			4

(44) Julien Heguyk "J. Bazter" goitizenez idatzi zuen *Gure Herrian*, La Rédaction, "Muer-te de Julien Héguy", *Gure Herria*, 1930ko maiatza-ekaina, 247. or.

(45) Fermin Irigarai "Larreko" goitizenez idatzi zuen *Gure Herria* eta *Eskualdunan*.

(46) Piarres Lafittek "Aztapar" (*Enciclopedia General ...* II. liburukia, 515. or.) eta "Piarres Ithurralde" izengoitia erabili zituen (Urkizu, P.: "Elissalde et Etchepare, Apaiza ta medikua gerra-kronikari", *Gerra eta Literatura*. Oihenart Cuadernos de Lengua y Literatura, Donostia, 1997, 40. or.), gehienetan "P. L."-z sinatzen bazuen ere.

(47) Lasallek "Ikhertzalea", "News Politic", "Ikhertzalea" eta "Zaharra" izengoitia erabili zituen, *Enciclopedia General...* III. liburukia, 413. or.

(48) Jaques Mestelanek "Jakes Lehuntze", "Menditar", "Menditar-orde", "Yacue" eta "Manech Etchelecu"-z sinatzen zituen artikulua; Larrode, J. C.: *Eskualterri-zaleen Biltzarra, (1932-1937)*, Sabino Arana Kultur Elkargoa, Bilbo, 1994, 148. or.

(49) Jules Moulierek *Gure Herria* idatzitako ia artikulua guztiak "Oxobi"-z sinatu zituen.

(50) Jean Saint Pierrek hainbat artikulua idatzi zuen *Gure Herria* "J. S. P." sinatuz edo "Anxuberro" izenordepean.

Gure Herrian bost artikulu edo gehiago idatzi zituzten idazleen izenekin honako lauki hau osatu dugu:

Izena	Artikuluaren kopurua <i>Gure Herrian</i>		Adina 1938an
	1930rako	1938rako	
Souberbielle, Maurice	2	5	66
Blazy, Edmond	6	6	60
Dufau, Dominique	2	6	
Léon, Albert	6	6	55
Béhéty, Dominique	2	7	
Foix	9	9	
Hérelle, Georges	9	9	†1935 87
Irigarai, Pablo Fermín	7	9	69
Jaureguiberry, Jean	0	9	58
Duhour, Pierre	4	10	48
Gorostazu	10	10	
Picochet	9	10	
Vinson, Julien	6	10	†1926 83
Colas, Louis	11	11	†1929 60
Gallop, Rodney A.	7	11	37
Yturbide, Pierre	8	11	†1921 72
Elbée, Charles	14	14	
Dop, Pierre	6	15	63
Etchecoin	0	15	
Lhande, Pierre	15	15	61
Saint-Pierre, Jean	17	17	54
Reicher, Guillaumie	0	20	
Leon, Léon	14	21	42
Donostia, José Antonio	12	23	52
Ariztia, Marie	0	24	51
Cuzacq, René	0	26	37
Dassance, Louis	23	26	50
Etcheverry, Michel	10	26	†1922 48
Dop, Henri	6	30	
Lamarque, J.	23	30	
Veyrin, Philippe	23	34	38
Elissague, Mayi	35	35	39
Souberbielle, E.	24	35	35
Daranatz, Jean Baptiste	32	40	68
Lassalle, Leon	4	42	57
Lacombe, Georges	11	45	59
Barbier, Jean	49	49	†1931 56
Etchepare, Jean	21	57	†1935 58
Moulier, Jules	42	59	50
Elissalde, Jean	14	66	55
Lafitte, Piarres	31	69	37
Gavel, Henri	54	76	58

Gure Herrian gehien idatzi zuena 76 artikulua argitaratu zituela kontutan harturik, 45 artikulua (76ko %60) edo gehiago idatzi zutenak ohiko lankidetzat hartu ditugu. Horrela, 42 idazleetatik zazpi ziren *Gure Herriaren* ohiko lankideak, Piarres Lafitte barne.

Gure Herrian idazten zuten idazleetatik 32ren jaiotze data ezagutzen dugu; horien artean 28 Lafitte baino zaharragoak ziren: adinekoena Julien Vinson, 1843an jaio izana, eta gazteena 1903an jaiotako Emmanuel Souberbielle. Piarres Lafitte gazteak 20 urte zituen idazten hasi zenean aipatu aldizkarian. Hala ere, artikuluen kopuruari begiraturaz gero, ikusiko dugu jadanik 1930. urtearen amaieran sei idazlek baino ez zutela Lafittek baino artikulua gehiago idatzi, hau da, Mayi Elissague, Laurent Apestéguy, Jean Baptiste Daranatz, Jean Barbier eta Henri Gavelek; eta 1938an, Gavelek baino ez zuen Lafitte gaintitzen (Apesteguy, Barbier eta Etcheparek ere seguraski Lafitte gaintituko zuten, 1938an bizirik egonez gero).

Horrenbestez, argi dago Lafitte, ia gazteena bazen ere, intelektual finkatueneraiko bat izan zela *Gure Herrian* artikulua argitaratzeari zegokionez; are gehiago, jadanik 1930ko hamarkadaren hasieran lortua zuen nahiko maila altua (29 urte zitueneko 31 artikulua zituen idatzirik).

Konpara ditzagun jarraian *Gure Herria* aldizkariaren idazleen emaitzak orain arte aztertu ditugun argitalpenetan idatziriko lanen kopuruekin:

Izena	<i>Société des Sciences, Lettres et Arts de Bay.</i>					
	<i>Eskualduna</i> (1921-1940)	<i>RIEV</i> (1920-1936)	<i>Euskera</i> (1920-1936)	<i>Gure Herria</i> 1921-1938	Adina 1938an	
Apraiz, Odón			15	1	56	
Arotçarena, Salbat	248			1		
Delzangles, R.	3			1		
Goyeneche	69			1		
Urquijo, Julio			52	1	70	
Ybarnégaray, Jean	11			1		
Héguy, Julien	3			2		
Garmendia, Pedro		20		4		
Souberbielle, Maurice	56			5	66	
Blazy, Edmond				6	60	
Dufau, Dominique	3			6		
Léon, Albert		1	6	6	55	
Béhéty, D.				7		
Foix, Joseph		2		9		
Hérelle, Georges		7	6	9	†1935 87	
Irigarai, Pablo F.				9	69	
Jaureguiberry, Jean				9	58	
Duhour, Pierre	458			10	48	
Gorostarzu				10		
Picochet				10		

Izena	<i>Société des Sciences, Lettres et Arts de Bay.</i>					
	<i>Eskualduna</i> (1921-1940)	<i>Lettres et Arts de Bay.</i> (1920-1940)	<i>RIEV</i> (1920-1936)	<i>Euskera</i> (1920-1936)	<i>Gure Herria</i> 1921-1938	Adina 1938an
Vinson, Julien		5	6		10	†1926 83
Colas, Louis		1			11	†1929 60
Gallop, Rodney A.					11	37
Yturbide, Pierre					11	†1921 72
Elbéé, Charles					14	
Dop, Pierre		3			15	63
Etchecoin					15	
Lhande, Pierre (51)			3	1	15	63
Saint-Pierre, Jean	180				17	54
Reicher, Guillaumie		4	1		20	
Leon, Léon	15				21	42
Donostia, José Antonio				25	23	52
Ariztia, Marie					24	51
Cuzacq, René		8			26	37
Dassance, Louis	22				26	50
Etcheverry, Michel		33			26	†1922 48
Dop, Henri					30	
Lamarque, Jean		2			30	
Veyrin, Philippe		1	12		34	38
Elissague, Mayi					35	39
Souberbielle, E.					35	35
Apestéguy, Laurent	109				39	
Daranatz, Jean Baptiste		61	18		40	68
Lassalle, Leon	9				42	57
Lacombe, Georges		2	59	2	45	59
Barbier, Jean	79		1		49	†1931 56
Etchepare, Jean	121				57	†1935 58
Moulier, Jules	82				59	50
Elissalde, Jean	159			1	66	55
Lafitte, Piarres	238				69	37
Gavel, Henri		7	12	1	76	58

Laukiak orain arte ikusi ez duguna erakusten digu: *Eskualdunan* idatzi zuten lankideek beste aldizkari baten ere idatzi zuten, hau da, *Gure Herrian*; eta horren etsenplu nagusia **Piarres Lafitte** izan zen: 69 artikulua *Gure Herrian* eta 238 *Eskualdunan*. Aldizkari bietan asko idatzi zuten ere Laurent

(51) Piarres Lafitte Pierre Lhanderen eskutik sartu zen buru-belarri hiztegituzaren eremuan. Lexicografiak eraginda, Lhande eta Lafitte harremanetan sartu ziren eskutitzen bidez (Lhandek *Gure Herrian* argituratutako Lafitten lanak ezagutzen zituen). 1924an Lafitte Tolosako Unibertsitate Katolikora joan zenean Filosofia eta Letrak ikastera, hartuemon estuagoak izan zituen hango Lhande irakaslearekin. Are gehiago; erlazio hauek lankidetzara bilakatu ziren, Lafittek eta Philippe Aranartek Lhanderen Hiztegi-proiektuari jarraipena eman ziotenean, 1932an hirugarren faszikulua argitaratu eman.

Apésteguy, Jean Elissalde eta Jean Etcheparek; eta nahikotxo: Jean Barbier, Louis Dassance, Pierre Duhour, Jules Moulier eta Jean Saint-Pierrek.

Gure Herria eta *RIE* Ven idazten zutenak elkartzuz gero, lan-talde desberdinak lortuko dugu *Gure Herria-Eskualdunarekiko*: Jean Baptiste Daranatz, Henri Gavel, Albert Léon, Georges Hérelle, Philippe Veyrin, Julien Vinson eta, bereziki, Georges Lacombe.

Gure Herrian eta *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonnen* hauek idatzi zuten: René Cuzacq, Henri Gavel, Georges Hérelle eta Julien Vinson eta, batez ere, Jean Baptiste Daranatz eta Michel Etcheverryk.

Azpiarratzekoa da *Eskualduna* astekariaren kasua, argitalpen horren idazleek inoiz ez zutelako idazlanik argitaratu *SSLAB*, *RIEV* edo *Euskeran*. Esan beharra dago *Eskualdunaren* artikuluek erlijioa, herriko gertaerak edo garaiko politika komentatzen zituztela; herriari zuzenduriko berriak ziren, beraz. Ostera, *SSLAB*, *RIEV* eta *Euskerak* Literatura, Artea eta Linguistika lantzen zituzten, bereziki intelektualei zuzenduz. Azkenez, *Gure Herria* aldizkari intelektuala izan bazen ere, zientzia ez adituengana hurbiltzea hartu zuen helburu; eta hona hemen lankideek xede hori benetan bilatu zutelako frogetarik bat: *Gure Herriak Eskualdunarekiko* lankide komunak izatea, gainontzeko argitalpenek ez bezala.

Hala ere, aldizkari berean idazteak ez du esan nahi harremanik izan zutenik; ostera, euskalzale hauek burutu zituzten bilera eta ospakizunak izan ziren elkarrekikotasuna eragin zutenak (52). Hain zuzen ere, Jean Etcheparek Piarres Lafitteren aurkezpena *Gure Herrian* egin zuen urte berean (53), 1924an, aldizkari horrek dei bat zabaldu zuen lankideen artean Lapurdiko Getarian elkartzeko, garaia zelakoan elkarren arteko ezaguera egiteko: “*bostpaseiez bertze langileek, sail berari, elgarri josiak bezala, hiru urthe huntan ari eta, etzakiten oraino elgarren berri argirik*” (54).

Jules Moulierek aditzera eman zuenez, *Gure Herria* “esku dutenek” (55) hartu zuten parte bilera hartan: Laurent Apésteguy, Jean Barbier, Edmond Blazy —*Gure Herriaren* administratzaile-gerentea zena—, Louis Dassance, Dominique Dufau, Jean Elissalde, Jules Moulier, Jean Saint-Pierre eta Emmanuel Souberbiellek. Eurekin batera batzarrean egon ziren Louis Colas, Jean Baptiste Daranatz, aita Donosti, Mayi Elissague, Henri Gavel eta Albert Léon lankideak. Politika-gizonak ere gonbidatuak izan ziren: Jean Ybarnegaray diputatua, Edmond Goyenette Uztaritzeko kontseilaria eta Maurice Souberbielle medikua eta Ustaritzeko alkatea zena. Hegoaldekoen artean Lapurdiko Ge-

(52) Ikusi I. Eranskina.

(53) “Le Lin/Lihoa. Pierre Lafitte, Ithorriotzar apez-gai, lehen primaren irabazleak”, J. Etchepare, “Euskalzaleen biltzarra”, 1924ko uztaila, 389-396 orr.

(54) “Oxobi”: “Getariko eguna”, *Gure Herria*, 1924ko ekaina, 325-332 orr.

(55) *Ibidem*.

tarira hurbildu ziren José Eizagirre eta Isaac López de Mendizabal, Bitor Garitaonandia “Garbi” eta Anbroasio Zatarain, *Argiako* aldizkariako ordezkariak azken biak (56). Apestéguy, Saint-Pierre, Eizagirre, Ybarnégaray eta Colasek hitz egin ostean, aita Donostia entzun zuten piano jotzen eta Garitaonandia bertsotan. Baliteke Piarres Lafitte hizlariaren hitzok entzun izatea Getariko bileran, horren berri zehatzik ez badugu ere.

Baina 1930a arte *Gure Herriaren* lan taldeak ez zuen harremanak sustatuko zituen bilera gehiago burutu. 1930eko otsailean batzar bat izan zen antolatua “pour proclamer que Gure Herria ne doit pas mourir” (57). *Gure Herriaren* helburuak gaurkotzen saiatzearekin batera, erabaki zuten Gure Herria elkartearen sortzea, izen bereko aldizkariari indarra emango zitzaiokeelakoan. Horrela, elkarte berriaren Administrazio-kontseilua osatu zuten: Piarres Lafitte idazkari-adjuntu izendatzearekin batera, Clément Mathieu lehendakari bilakatu zen; Maurice Souberbielle eta Etchepare lehendakariorde; Saint-Pierre idazkari; Dassance diruzain; eta Maurice Amestoy, Barbier, Blazy, Dufau, Eizagirre, Elissalde, Albert Léon, López de Mendizabal, Picochet eta Emmanuel Souberbielle aholkulari (58).

1930ko bilera hartan, eta aldizkariari zegokionez, erabaki zuten euskarazko eskuizkribuak Lafitteri bialtzea, erakusten duena Lafitteren estatusa jasaten ari zen gorakada, kontutan harturik erabakia hartu zutenak ez zirela nolanhikoak: Louis Dassance —1930ean *Gure Herriaren* administratzaile-gereente izendatu zutena Blazyren ordez (59)— Dominique Dufau, Jean Elissalde, Jean Etchepare, Albert Léon, Clément Mathieu, Jules Moulier, Emmanuel Souberbielle eta Maurice Souberbielle, gehienak jadanik aipatuak aztertu dugun iharduera intelektualaren barruan. Frantsesezko testuak Blazy edo Emmanuel Souberbielleri bidaliko zizkioten eta Dominique Dufauk Gure Herria elkartearen estatutoak landuko zituen.

(56) Bitor Garitaonandia Donostian *Argia* argitaratu zutenetariko bat izan zen, 1921ean, eta Anbroasio Zatarain dirua jartzen zuena zen, Diaz Noci, J.: *Euskal prentsaren sorrera eta garapena (1834-1939)*, 1995, Eusko Ikaskuntza, Donostia, 145. or.

(57) “Nouvel essor”, *Gure Herria*, 1930ko urtarrila-otsaila, 1-6 orr.

(58) Ibidem.

Ikus dezagun nola kontatu zuen Lafittek bilera honen zioa berrogeita hamar urte geroago, Serge Monierek egin zion elkarriketa luze batean: “Et c’était Mr Blazy qui était l’Administrateur de la Revue. Mais le malheureux ne faisait pas ses comptes du tout et il est arrivé qu’il y avait une ardoise considérable chez l’imprimeur, à Bayonne... Alors moi je dis, je ne puis pas aller parler de ça à Mr Blazy. J’étais un gamin encore, à côté de ces gens-là... Et je m’en vais voir le Supérieur. C’était encore Mathieu qui était là... Et Mathieu a payé tout... Alors il dit, il faut faire un réunion. Et lui qui n’était même pas abonné à *Gure Herria*, nous l’avons mis Président de la Revue... Mais à une condition, a-t-il dit, que Lafitte soit Rédacteur en Chef... Ça fait que depuis 1928 jusqu’à la guerre, c’est moi qui ai dirigé la Revue... Il (*Blazy*) s’est retiré”, Monier, S.: *Le père Lafitte, entretiens, souvenirs avec*, 1992, Elkar, 319-320 orr.

(59) “L’Assemblée rend un juste hommage à M. l’abbé Blazy sans qui *Gure Herria* n’aurait ni existé, ni survécu et elle associe à cet hommage, ce Maître dans l’art de l’Imprimerie, qui n’est autre que M. Sauveur Sordes”, “Nouvel essor”, *Gure Herria*, 1930ko urtarrila-otsaila, 1-6 orr.

Gure Herria elkartearen kideak urtero biltzen ziren. Bilerotara joan ziren euskalzaleen izenak baturik, honako lauki hau osatu dugu:

- **Azpinarratuta daudenek Gure Herrian idazten zuten**

- **Beltzez idatzita daudenak kargudunek ziren Gure Herria elkarte-an** (behingoz baino ez dugu belztu edo azpinarratu)

1930eko otsaila, Baiona: **Maurice Amestoy, Luis Dassance, Dominique Dufau, Jean Elissalde, Jean Etchepare, Piarres Lafitte, Lazcano, Leon Léon, Clément Mathieu, Jules Moulier, Picochet, Emmanuel Souberbielle, Maurice Souberbielle**

1931ko urtarrila, Baiona: Maurice Amestoy, Louis Dassance, **José Eizagirre, Jean Etchepare, Piarres Lafitte, Albert Léon, Leon Léon, Isaac López de Mendizabal, Clément Mathieu, Jules Moulier, Picochet, Dominique Soubelet, Emanuel Souberbielle, Maurice Souberbielle**

1932ko urtarrila, Baiona: Maurice Amestoy, **Edmond Blazy, Louis Dassance, Dominique Dufau, José Eizagirre, Jean Etchepare, Pedro Garmendia, Jean de Jaureguiberry, Piarres Lafitte, Leon Léon, Isaac López de Mendizabal, Jules Moulier, Picochet, Dominique Soubelet, Emanuel Souberbielle, Maurice Souberbielle**

1933ko otsaila, Baiona: Maurice Amestoy, **René Cuzacq, Louis Dassance, Jean Etchepare, Jean de Jaureguiberry, Piarres Lafitte, Jean Lamarque, Isaac López de Mendizabal, Jules Moulier, Emmanuel Souberbielle, Raphaël Souberbielle**

1934ko urtarrila, Baiona: Maurice Amestoy, René Cuzacq, Louis Dassance, Dominique Dufau, José Eizagirre, Jean Elissalde, Jean Etchepare, **Michel Etcheverry, Gilberte Guillaumie-Reicher, Jean de Jaureguiberry, Piarres Lafitte, Jean Lamarque, Leon Lasalle, Albert Léon, Leon Léon, Isaac López de Mendizabal, Jules Moulier, Picochet, Dominique Soubelet, Emanuel Souberbielle, Maurice Souberbielle, Raphaël Souberbielle**

1935eko urtarrila, Baiona: Maurice Amestoy, René Cuzacq, Louis Dassance, José Eizagirre, Jean Elissalde, Michel Etcheverry, Jean de Jaureguiberry, Piarres Lafitte, Albert, Léon, Leon Léon, Isaac López de Mendizabal, Jules Moulier, Picochet, Emanuel Souberbielle, Maurice Souberbielle, Raphaël Souberbielle

1936ko urtarrila, Baiona: Dominique Dufau, José Eizagirre, Jean Elissalde, Gilberte Guillaumie-Reicher, Jean de Jaureguiberry, Madeleine de Jaureguiberry, Piarres Lafitte, Isaac López de Mendizabal, Jules Moulier, Picochet, Emanuel Souberbielle

1937ko urtarrila, Baiona: Philippe Aranart, Louis Dassance, Dominique Dufau, Jean Elissalde, Jean de Jaureguiberry, Madeleine de Jaureguiberry,

Piarres Lafitte, Albert Léon, Leon Léon, Isaac López de Mendizabal, Clément Mathieu, Jules Moulier, Puchulu, Emanuel Souberbielle, Maurice Souberbielle, Raphaël Souberbielle

1938ko urtarrila, Baiona: Louis Dassance, Dominique Dufau, Hillau, Jean de Jaureguiberry, Madeleine de Jaureguiberry, Piarres Lafitte, Albert Léon, Leon Léon, Isaac López de Mendizabal, Jules Moulier, Emmanuel Souberbielle, Maurice Souberbielle, Raphaël Souberbielle

Lauki-laburpen honen arabera, Piarres Lafitte Gure Herria elkarteak burutu zuen bederatzi bileretara joan zen, baita Jules Moulier eta Emmanuel Souberbielle ere. Dassance eta López de Mendizabalek ere grinaz jarraitu zieten elkartzeko deialdiei, baten izan ezik, batzar guztietan egon baitziren; jarraian Leon Léon, Maurice Souberbielle eta Jean de Jaureguiberry ditugu batzarrotan biltzeari zegokionez. Azkenez, Maurice Amestoy, Dominique Dufau, José Eizagirre, Jean Elissalde, Jean Etchepare, Rafaël Souberbielle eta Picochet gutxi gora behera bilkuren kopuruaren erdira baino ez ziren azaldu. Ostera, Barbier eta Saint-Pierre, kargudunak izan arren, ez ziren inoiz bileretara joan. Azpimarratzekoa da Leon Léon —7 bider—, Rafaël Souberbielle —5 bider— eta Jean de Jaureguiberryren —7 bider— parte hartzea, Administrazio-kontseiluan kargurik gabekoak izan arren, leialtasunez sustatu zutelako euskal kulturaren hedapena.

1932ko Gure Herria elkartearen batzarrean, Jean Barbier 1931n hil baitzen, Jean de Jauréguiberry doktorea izendatu zuten Barbieren aholkularitza lana burutzeko (60). Urtero bezala, Piarres Lafittek idazkari-adjuntuari zegozkion ekintzei ekin zien, bilera bakoitzean aurreko batzarraren berri emanez; lan hartan ari zela, hona hemen Lafiteri zuzenduriko estimu hitzak: “chacun de nous, dans sa pensée, saluait cet inlassable et modeste animateur dont la science est déjà un honneur pour le clergé basque” (61). Lafittek Literaturaren inguruan buruturiko lana ere laudatu zuten artikulu berean:

“Infatigable, il a repris sa boîte et son dépliant et va continuer ses herborisations de 1800 à 1930. Eskualdunen Loretegia... il a collectionné toutes les fleurs écloses dans notre littérature depuis Bernard d'Etchepare du XVIIe siècle jusqu'aux chants de la Révolution... sera rapidement suivi d'un second volume. Dans l'intervalle, M. l'abbé Lafitte nous a donné une nouvelle édition du paroissien de M. Durruty, curé de Mendionde. Elizako liburu ttipia était impatientement attendu des fidèles et des basquistes” (62)

Leerrok *Gure Herria* argitaraturiko artikuluen kopuruak erakusten duena frogatzen dute: Lafitte jadanik bazen intelektuala 1930ko hamarkadaren hasieran, 29 urterekin.

(60) La Rédaction: “L'Assemblée Générale de Gure Herria”, *Gure Herria*, 193ko urtarrila-otsaila, 1-7 orr.

(61) Ibidem.

(62) Ibidem.

Kontutan har dezagun aztertu ditugun bost elkarteak, ikusteko Gure Herria elkartearen erlazioa besteekiko:

Amestoy, Maurice: *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkain. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Donapaleu. *Gure Herria elkarte*a, 1930eko otsaila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1933ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1935eko urtarrila, Baiona.

Blazy, Edmond: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko ekaina, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1923ko apirila, Baiona.

Dassance, Louis: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko ekaina, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1921eko abendua, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko urtarrila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko otsaila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko martxoa, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1922ko iraila, Maule. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1923ko otsaila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1926ko iraila, Atharratze. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkaine. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Donapaleu. *Euskaltzaindia*, 1930eko azaroa, Azkain. *Gure Herria elkarte*a, 1930eko otsaila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1931ko iraila, Maule. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1932ko iraila, Donibane Garazi. *Gure Herria elkarte*a, 1933ko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhuso. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1935eko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1937ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1938ko urtarrila, Baiona.

Dufau, Dominique: *Eskualzaleen Biltzarra*, 1926ko iraila, Atharratze. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkaine. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1930eko otsaila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhuso. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1936ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1937ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1938ko urtarrila, Baiona.

Eizagirre, Jose: *Eskualzaleen Biltzarra*, 1922ko iraila. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1926ko iraila, Atharratze. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkaine. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1931ko iraila, Maule. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1932ko iraila, Donibane Garazi. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhuson. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1935eko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1936ko urtarrila, Baiona.

Elissalde, Jean: *Euskaltzaindia*, 1920eko urtarrila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko maiatza, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1920eko abendua, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1921eko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1922ko martxoa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko apirila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1922ko maiatza, Donostia. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Donapaleu. *Euskaltzaindia*, 1930eko urria, Bilbo. *Gure Herria elkarte*a, 1930eko otsaila, Baiona. *Euskaltzaindia*, 1930eko azaroa, Azkain. *Euskaltzaindia*, 1931ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1931ko maiatza, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1931ko uztaila, Donostia. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1931ko iraila, Maule. *Euskaltzaindia*, 1931ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko urtarrila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko apirila, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1932ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1932ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1932ko martxoa, Donostia. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1932ko iraila, Donibane Garazi. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhoso. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Euskaltzaindia*, 1933ko maiatza, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1933ko uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko urria, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1933ko azaroa, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1933ko abendua, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko otsaila, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko maiatza, Iruña. *Euskaltzaindia*, 1934 uztaila, Donostia. *Euskaltzaindia*, 1934ko azaroa, Bilbo. *Euskaltzaindia*, 1934ko abendua, Donostia. *Gure Herria elkarte*a, 1935eko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1936ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1937ko urtarrila, Baiona.

Etchepare, Jean: *Eskualzaleen Biltzarra*, 1926ko iraila Atharratze. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkaine. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1930eko iraila, Ezpeleta. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1931ko iraila, Maule. *Gure Herria elkarte*a, 1930eko otsaila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1933ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona.

Garmendia, Pedro: *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko iraila, Gasteiz. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhuson. *Eusko Ikaskuntza*, 1933ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko martxoa, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko ekaina, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko iraila, Bilbao. *Eusko Ikaskuntza*, 1934ko abendua, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1935eko apirila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1935eko uztaila, Donostia. *Eusko Ikaskuntza*, 1935eko iraila, Donostia.

Lafitte, Piarres: *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkain. *Gure Herria elkarte*a, 1930eko otsaila, Baiona. *Euskaltzaindia*, 1930eko azaroa, Az-

kain. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhuso. *Gure Herria elkarte*a, 1933ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1935eko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1936ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1937ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1938ko urtarrila, Baiona.

Lamarque, Jean: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko otsaila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1933ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona.

Léon, Albert: *Euskaltzaindia*, 1921eko martxoa, Hazparne. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko apirila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko maiatza, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko azaroa, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1923ko otsaila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1923ko martxoa, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1923ko maiatza, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1923ko uztaila, Baiona. *Euskaltzaindia*, 1930eko azaroa, Azkain. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1935eko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1937ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1938ko urtarrila, Baiona.

Léon, Leon: *Eusko Ikaskuntza*, 1922ko, Gernika. *Gure Herria elkarte*a, 1930eko otsaila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1935eko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1937ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1938ko urtarrila, Baiona.

López Mendizabal, Ixaka: *Eskualzaleen Biltzarra*, 1921eko iraila, Donibane Lohitune. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1926ko iraila, Atharratze. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1928ko iraila, Azkaine. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1933ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1935eko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1936ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1937ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1938ko urtarrila, Baiona.

Mathieu, Clément: *Gure Herria elkarte*a, 1930eko otsaila, Baiona. *Euskaltzaindia*, 1931ko urtarrila, Bilbo. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1937ko urtarrila, Baiona.

Moulier, Jules: *Eskualzaleen Biltzarra*, 1926ko iraila, Atharratze. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Donapaleu. *Gure Herria elkarte*a, 1930eko

otsaila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1931ko iraila, Maule. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1932ko iraila, Donibane Garazi. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhuso. *Gure Herria elkarte*a, 1933ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1935eko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1936ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1937ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1938ko urtarrila, Baiona. *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne*, 1922ko ekaina, Baiona.

Soubelet, Dominique: *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1933ko iraila, Luhuso. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona.

Souberbielle, Maurice: *Eskualzaleen Biltzarra*, 1921eko iraila, Donibane Lohizune. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1922ko iraila, Maule. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1929ko iraila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1930eko otsaila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1931ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1932ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1934ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1935eko urtarrila, Baiona. *Eskualzaleen Biltzarra*, 1935eko iraila, Atarratze. *Gure Herria elkarte*a, 1937ko urtarrila, Baiona. *Gure Herria elkarte*a, 1938ko urtarrila, Baiona.

Esan dugu Dassance eta Eizagirre izan zirela harreman gehien izan zutenak Eskualzaleen Biltzarraren bilerak zirela medio; are gehiago, bertan zein *Gure Herria elkarte*aren batzarretan egin zuten topo biek, honako intelektual hauekin: Dufau, Elissalde, Etchepare, Lafitte, López de Mendizabal, Moulier eta Maurice Souberbielle, laukiak erakusten digun bezala. Ikusten dugu, beraz, Eskualzaleen Biltzarra zein *Gure Herria elkarte*a kulturelek partaide komunak izan zituztela.

Ostera, Eskualzaleen Biltzarra eta *Gure Herria elkarte*aren lankideok ez ziren *Société*, Euskaltzaindia edo Eusko Ikaskuntzaren biltokietara joaten, Jean Elissalde izan ezik: 34 bider elkartu zen Euskaltzaindiakoekin, 4 bider Eskualzaleen Biltzarrakoekin eta 5 *Gure Herria elkarte*koekin.

1.7. *Bulletin du Musée Basque*

Imajina dezakegun legez, orain arte aipaturiko pertsonaiak gogotsu ari izan ziren 1920. eta 1930. hamarkadetako jarduera kulturean. 1923ko urrian Aita Donostia, Pierre Lhande eta Henri Gavel hizlariak izan ziren Baionako Euskal Museoa antolatu zuen "Euskal hilabetea", Euskal Museoa sorterra ospatze-ko (63). Hain zuzen ere, Euskal Museoa 1923an zabaldu zuten, *Société des*

(63) Nogaret, J.: "Les origines du Musée Basque", *Bulletin du Musée Basque*, 1925, 1. zkia, 10. or.

Sciences, Lettres Arts et des Etudes Régionales de Bayonne babespean (64), *Société*ko lehendakariordea zen William Boissel Museoko zuzendari izan zelarik aldi berean; eta sortu zutenetik, Museoa eta *Société* elkartearen arteko harremanak etengabeak izan ziren, Boissel zuzendariak urtero ematen baitzuen Euskal Museoaren ekintzen berri *Société*koek hilabetero burutzen zuten batzarretan.

Museoak *Bulletin du Musée Basque* bihilabetekaria argitaratzen hasi zen 1925ean, bereziki aditzera emateko zer nolako ondareak jasotzen zituen erakustokiak eta zein motatako iritziak zituzten jakitunek euskal ohitura, arte eta literaturari buruz.

Museoaren Batzorde Iraunkorraren lehendakaria zen Boisselek eta idazkaria zen Philippe Veyrinek ere *Bulletin*erako idatzi zuten. Biokin batera, 1920 eta 1930ko hamarkadetan *Bulletin*en gehien argitaratu zutenak hauexek izan ziren: André Constantin aldizkariaren gerentea eta Joseph Nogaret, *Société des Sciences, Lettres, Arts et d'Etudes Régionales de Bayonne* elkartearen lehendakariordea zena, honako lauki honek erakusten duen bezala:

ARTIKULUEN SAILKAPENA GAIEN ARABERA. *BULLETIN DU MUSÉE BASQUE (1925-1935)*

	Filologia	Etnologia	Geografia	Historia	Arteak	Literatura	Zientz.(65)
Alford, V.					4	1	
Blazy, E.		1	1				
Boissel, W.		1	1	3	9	1	1
Colas, L.		1		2			
Constantin, A.		1			9		
Cuzacq, R.				1	1		
Daranatz, J.B.		3			3		
Dassance, L.					1		
Donostia, J. A.		2			5	1	
Dop, H.		1					
Etchecoin, J.				3			
Gallop, R. A.		1	1		2		
Gavel, H.	4	3			1	1	
Hérelle, G.					2		
Lacombe, G.	1						
Lamarque, J.		1	1				
Lhande, P.		1					
Nogaret, J.		11		1	4	1	
Rectoran					1		1
Rocq			1				3
Veyrin, Ph.		1	1	7	5		

(64) "Au mois de Mars 1922, le maire proposa à la Société des Sciences, Lettres, Arts et Etudes Régionales de Bayonne, par l'intermédiaire de son président, M. de Marien, de se charger de la création et de l'administration d'un musée basque, à l'instar de sociétés savantes d'autres villes, qui avaient voulu accepter un semblable mandat", J. Nogaret: "Les origines du Musée Basque", *Bulletin du Musée Basque*, 1925, 6. or.

(65) Nekazaritza, Abeltzaintza, Arrantza, Medikuntza.

Eta aldizkari gutzien artikuluen kopuruak konparatuz gero:

Izena	<i>Société des Sciences, Lettres et Arts de Bay.</i>						
	<i>Gure Herria</i> (1921-1938)	<i>Eskualduna</i> (1921-1940)	<i>(1920-1940)</i>	<i>RIEV</i> (1920-1936)	<i>Euskera</i> (1920-1936)	<i>Bul. du Musée B.</i> (1925-1935)	<i>Adina</i> 1936an
Dassance, Louis	26	22				1	47
Dop, Henri	30					1	
Lacombe, Georges	45		2	59	2	1	56
Lhande, Pierre	15			3	1	1	48
Blazy, Edmond	6					2	57
Cuzacq, René	26		8			2	34
Hérelle, Georges	9		7	6		2	84
Lamarque, Jean	30		2			2	
Rectoran			3			2	
Colas, Louis	11		1			3	1929 60
Etchecoin	15					3	
Gallop, Rodney A.	11					4	34
Rocq	1					4	
Alford, Violet				2		5	54
Daranatz, Jean Baptiste	40		61	18		6	65
Donostia, José Antonio	23			25		8	49
Gavel, Henri	76			12	1	9	55
Constantin, Albert						10	62
Veyrin, Philippe	34		1	12		14	35
Boissel, Willia			1			16	66
Nogaret, Josph			10			17	73

Ikusten dugun bezala, hiru ohiko lankide ditugu: Boissel, Nogaret eta Veyrin gaztea. Piarres Lafittek ez zuen 1920 eta 1930ko hamarkadetako *Bulletin du Musée Basque* aldizkarian idatzi. Beste aldetik, *Bulletinen* behin baino ez da Lafitte aipatzen, 1931ko alean, *Cahiers de Centre Basque et Gascon d'Etudes Régionales* argitaipenaren berri eman zutenean, esanez Lafitte irakasleak "Les études basques au travers des siècles" artikulua argitaratu zuela *Cahiersean* (66).

Bulletinek artikulua gutxi argitaratu zuen (gehien idatzi zuenak 17 idazlan idatzi zuen). Hala ere, beste aldizkarietan idazten zuten intelektualak ziren *Bulletinen* idatzi zutenak: Veyrin ohiko lankidea zen *Bulletinen* zein *Gure Herrian*. Era berean, Daranatz, Donostia eta Gavelek *Bulletin du Musée Basque* zein *Gure Herrian* idatzi zuten.

Bulletin du Musée Basque eta *RIEVEN* idatzi zuten Jean Baptiste Daranatz, José Antonio Donostia, Henri Gavel eta Philippe Veyrinek.

Bulletin du Musée de Bayonne eta *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonnen* Jean Baptiste Daranatz eta Joseph Nogaretek.

(66) *Bulletin du Musée Basque*, 1931, 3. eta 4. Zkiak, 192. or.

Azkenez, azaldu dugun legez, *Société de Sciences, Lettres et Arts de Bayonne* Euskal Museoa sortu zuenetik elkarrekin bien arteko harremanak egonkorrak izan ziren. Horren froga lirateke Jean Baptiste Daranatz *Société*ko lehendakaria izatea eta *Bulletin*en ohiko lankide moduan aritzea (*Eskualdun*an ezik, aldizkari guztietan idatzi zuen); William Boissel *Société*ko lehendakariordea eta Museoaren zuzendaria izatea, *Bulletin*aren ohiko lankidea izatearekin batera; André Constantin *Société*ko lehendakariordea eta *Bulletin*aren gerentea izatea; eta Nogaret *Société*ko idazkari adjuntua eta gero lehendakariordea izatearekin batera *Bulletin*eko ohiko lankidea izatea.

1.8. Aintzina

Piarres Lafitte *Aintzina. Trait d'union mensuel des Régionalistes basques-français* (67) aldizkaria argitaratzen hasi zen 1934ko urrian, garai baten non Lafittek iharduera intelektuala bazuen jadanik, ikusi dugun bezala. Iparraldeko euskalzaletan berriak kaleratzeko helburua zeukan aldizkari horren aurkezpena egin zuen *Gure Herria* aldizkariak:

“Il se présente avec la coquetterie, l'entrain, la crânerie et la bonne humeur de la jeunesse... La rédaction en est soignée et très variée, le basque, jamais négligé, tend à se rapprocher du langage populaire.” (68)

*Aintzina*ren artikulu gehienak Piarres Lafittek idatzi zituen izengoiti mordoa erabiliz (69). *Aintzina*ren goitizenez idatzi zuten ere: Léon Lasallek (“News Politic”) eta Jacques Mestelaneke (“Jakes Lehuntze”, “Menditar”, “Menditarorde”, “Yacue”). Dena dela oso idazle gutxi idatzi zuten *Aintzina*ren, laukiak erakusten digun bezala:

ARTIKULUEN SAILKAPENA GAIEN ARABERA. AINTZINA (1934-1937)

	Filologia	Etnologia	Geografia	Historia	Arteak	Literatura	Zientziak	Zuzenbidea	Politika	Erligioa	Ekonomia
									Gerrak		
Arotçarena, S.								2			
Jaureguiberry, M.							5				
Lafitte, P.	14	18		2	2	14		87			8
Lassalle, L.								10			1
Mestelan, J.		1						6			

(67) *Aintzina* aldizkariak bigarren aroa izan zuen 1942 eta 1943. urteen artean. Piarres Lafitteren ikasle izandako Marc Legasse eta Xabier Diharcek burutu zuten prestaketa lana eta Legasse eta Pierre Xarritonek argitaratu zuten. 1930. hamarkadako *Aintzina* aldizkari politikoa izan bazen ere, bigarrena kulturala izan zen gehienbat.

(68) Barrandaria: “Aintzina”, *Gure Herria*, 1934ko abendua, 555-556 orr.

(69) Ikus Hernández, A.: “Piarres Lafitte *Aintzina*”, *Oihenart. Cuadernos de Lengua y Literatura*, 15. zkia, Eusko Ikaskuntza, Donostia, 1997, 31-60 orr.

Aintzinaren produkzioa gainontzeko aldizkarien produkzioarekin konparaturaz gero:

Izena	<i>Société des Sciences,</i>						Aintzina (1934-1937)	Adina 37an
	<i>Gure Herria</i> (1921-1938)	<i>Eskualduna</i> (1921-1940)	<i>Bull. M. Basque</i> (1925-1935)	<i>Lettres et Arts de Ba.</i> (1920-1940)	<i>RIEV</i> (1920-1936)	<i>Euskera</i> (1920-1936)		
Arotçarena, Salbat	1	248					2	
Jaureguiberry, Jean	9						5	
Mestelan, Jacques	3						7	
Lassalle, Leon	34	9					11	
Lafitte, Piarres	69	238					146	

Azken lauki hau Piarres Lafitteren idatzizko iharduera intelektualaren laburpena litzateke, 1920-1940 aroari zegokiona: *Eskualduna* eta *Gure Herria* aldizkariak 20. hamarkadako Lafitte langile sutsua erakusten digute, 1930. hamarkadan *Aintzina* gehitu zitzaizela Lafitteren lanaren erakustoki bezala. Ez Lafittek ezta *Aintzinaren* gainontzeko lankideek ere ez zuten garai hartan artikulurik argitaratu *Société*, *Bulletin*, *RIEV* edo *Euskera* aldizkarietan.

Argi dago, beste aldetik, Lafittek *Gure Herria* eta *Eskualdunan* idazten zuten intelektualengana jo zuela *Aintzina* sortu berrian idatz zezaten

2. 1930. hamarkadako talde euskalzalea

Aintzina kaleratu zuen talde euskalzalea osatzeko Lafittek apez, apezgai eta beste gazte batzuk erakarri zituen —Unibertsitateko ikasleak, mediku, abokatu edo irakasleak—. Hala ere, euskalzale horietako batzuen hitzetara jotzen badugu, talde baino gehiago partidu bat osatzea zuten helburu: “Mon frère et moi qui sommes de longue date d’ardents nationalistes” (70); “nous pensions faire un état avec nos ‘zazpiak bat’” (71); “j’avais entendu parler de ce mouvement politique par mon frère Guillaumie” (72); “je serai très heureux de pouvoir suivre de près l’action du Parti Autonomiste Basque français.” (73)

Euskalzaleek burutu zituzten bileretara nortzuk joan ziren ezagutzeko, esku izan dugun Lafitten eskutitzetara jo dugu (74).

Lehenengo bileran, 1933an egindakoa, Chapelet, André Ospital, Felix Ospital bere anaia (75) eta Arocena izan ziren gonbidatuak. Arocenak ezin zuela joan adierazi zuen (76).

(70) André Ospitalek idatzitako eskutitza, Aldudez, azaroaren 21a.

(71) Jean Pierre Casabonek Amoçaini idatzitako eskutitza, Donezaharre, 1933ko apirilaren 25a.

(72) Jacques Grécietek idatzitako eskutitza, Lille, 1934ko iraila.

(73) Ad. Michelek idatzitako eskutitza, 1934ko otsailaren 15a.

(74) Pierre Andiazabalek bildurik dituen Lafitten eskutitzak dira.

(75) André Ospitalek bidalitako eskutitza, Aldudes, azaroaren 21ean.

(76) Arocenak idatzitako gutuna, Larresoro, 1933ko azaroaren 24an.

Félix Ospitalek lehenengo bilera hori prestatu zuenatariko bat izan zen —“*J'ai déjà travaillé certains jeunes qui pourront nous être précieux*” (77)—. Gure Herriako lankide bezala ezagutu dugun Jean de Jaureguiberry ere pres-takuntza lanean ibili zen: “*Je compte aller demain voir M. Jaureguiberry et ensuite nous nous entendrons, si vous voulez, sur la date et le lieu de la première réunion*” (78).

Bigarren bilerarako Félix Ospital, Maurice Olphe Galliard, Blainville eta Bernard de Coral (79) izan ziren gonbidatuak. Félix Ospitalek ez zela joango esan zion Lafitteri (80); hala ere, langile sutsua izaten jarraituko zuela ziur-tatu zion. Maurice Olphe Galliardek, bere aldetik, goizegi ikusten zuen bilera publiko bat egitea; egokiago ikusten zuen batzar pribatu bat taldearen oina-riak eta helburuak zehazteko (81). Blainvillek Olphe Galliard bere lagunak esandakoarekin ados agertu zen eta batzarrera ez zela joango adierazi zion La-fitteri (82).

1934ko abenduan talde euskalzaleak burutu zuen hirugarren batzarretara Chapelet, Pierre Héguy eta Mendiboure izan ziren deituak. Pierre Amoçainek (83)

(77) Félix Ospitalek bidalitako gutuna, Saint Jean de Luz, 1933ko abenduaren 19a.

(78) Ibidem.

(79) Bernard de Coral Fédération d'Action Populaire du Pays Basque (F.A.P.P.B.)-ko idaz-kari nagusia zen; Maurice Olphe Galliard eta Blainville ere talde horretako partaideak izan ziren Lafitterekin elkartu baino lehen. Badago Eugène Goyenechere eskutitz bat non harrituta eta ke-zuz adierazten zuen ia desagerturik zegoen F.A.P.P.B.-ri buruz berriro hitz egiten hasi zela egun-karietan; Eugène Goyenechek idatzitako eskutitza, Paris, 1934ko maiatzaren 26an.

(80) Felix Ospitalek idatzitako eskutitza, Donibane Lohitzune, 1934ko martxoaren 16an (Pierre Lafitteri zuzenduriko eskutitza dela suposa genezake, zeren eta “*Cher Monsieur l'Abbé*” esanez hasten baita). Eskutitz honetan Félix Ospitalek adierazi zuen arazoak edukiko zituela jen-deurrean euskalzale bezala agertzekotan, aurreko urtean André bere anaiak agertu zuen gauza bera (André Ospitalek Amoçaini idatzitako eskutitza, 1933ko abenduan).

(81) Olphe Galliardek Pierre Lafitteri idatzitako eskutitza, 1934ko martxoaren 20an.

Badago Olphe Galliarden beste eskutitz bat, bilera ospatu baino lehen, zinean ikusten den Lafittek batzar pribatua egitea erabaki zuela (Blainvillek Lafitteri idatzitako gutuna, Getaria, 1934ko martxoaren 24an). Azken erabaki honen ondorioa izan daiteke Galliarden bileran hitz egi-teko asmoa (Olphe Galliardek Lafitteri zuzenduriko eskutitza, datarik gabe.)

Bilera eginda zegoen 1934ko martxoaren 28rako; pribatua izanarren batzarraren berri jaso zuen Olphe-Galliardek *La Presse* egunkarian eta, publikotasunaz pozik agertu ez bazen ere (Olphe Galliardek Lafitteri idatzitako gutuna, 1934ko martxoaren 28an), emankor ikusi zuen el-kartzte hori.

(82) Blainvillek Lafitteri idatzitako eskutitza, 1934ko martxoaren 20an.

(83) 1935 urtearen hasieran Pierre Amoçain Txilera joan zen, bere ekintzak talde eus-kalzalean zirela eta arazoak izan baitzituen polizia frantziarrarekin. Bidaia hori iragarri ziguten eskutitz batzuek: “*J'ai appris que tu ne parlais pas pour le Chili avant la Noël. Je suis très content car ainsi je pourrai te voir*”, Eugène Goyenechek Amoçaini bidalitako eskutitza, Paris, 1934ko abenduaren 3an; “*Je regrette vivement ton départ de cet Eskual Herria magnifique où tu étais appelé à jouer un rôle à la fois ingrat et difficile*”, G. Mendibourek Amoçaini bidalita-ko gutuna, Baiona, 1934ko abenduaren 20an; “*Maintenant cet excellent collaborateur vogue sur les mers et son départ vous donne bien du travail en surcroît. Comment pourrez-vous même*

bidali zien gonbidapena: Chapeletek ezin izan zuen joan (84), Pierre Héguyk ere ez zuen parte hartuko (85) eta Mendibourek baietz esan zion (86).

Hirugarren bilera burutu baino lehen, 1934ko urrian, aipatu dugun *Aintzina. Trait d'union mensuel des régionalistes basques-français* aldizkariaren lehenengo zenbakia kaleratu zuten. Donibane Lohitzuneko Dargainsek argitaletxeak argitaratu zuten.

Jean Dubosq gerente izendatu zuten; honek Charles Hiribarreni dokumentu batez baimena eman zion gerentearen ordezkariak sinatzeko (87).

Dena dela, hasiera baten Lafittek ez zuen aldizkari bat sortzeko asmorik, uste baitzuen *La Presse du Sud-Ouest*, *Le Courrier de Bayonne* eta *Eskualduna* argitaratu ahal izango zituela euskalzaleen berriak (88). Baina *La Presse* eta *Eskualduna* mesfidantzaz ikusi zituzten euskalzaleak eta, *Le Courrier de Bayonne* *Aintzinaz* arduratu bazen ere (89), Lafittek aldizkari berri bat argitaratzea erabaki zuen. Euskalerrizaleak mesfidantzaz ikusi zituzten ere poli-

faire face à tant d'ouvrages divers?", Maurice Olphe Galliardek Lafitteri bidalitako eskutitza, 1935ko urtarrilaren 1ean. Txilera joan eta gero artikulu bat argitaratu zuten *Aintzina* Amoçainen omenez, baina Amoçaini ez zitzaion gustatu artikulu hori: "Je passe sur un article qui a été écrit sur mon compte par une personne dont je ne veux pas savoir le nom.. On aurait pu me demander mon avis... Comme oraison funèbre ce ne serait pas trop mal mais un journal sérieux doit s'abstenir d'une telle réclame. On jurerait qu'elle a été payée", Amoçainek Lafitteri bidalitako gutuna, Santiago de Chile, 1935ko apirilaren 20an hasi eta 1935ko uztailaren 2an amaitutakoa.

(84) Chapeletek Pierre Amoçaini bidalitako eskutitza, Baiona, 1934ko urriaren 20an.

(85) Pierre Héguy Pierre Amoçaini idatzitako gutuna, Ossès, 1934ko abenduaren 20an.

(86) G. Mendibourek Amoçaini bidalitako eskutitza, Baiona, 1934ko abenduaren 20an.

(87) "Procuration pour autoriser à effectuer des opérations postales, télégraphiques et téléphoniques", Jean Dubosq eta Charles Hiribarrenek sinaturikoa, 1934ko abenduaren 22an. 1935 urtearen amaieran Charles Hiribarren talde euskalzalea utzi zuen Plontevoyra joateko; bidai horren berri eskeintzen digute eskutitz batzuk: "Puisque ce pauvre Charlot nous quitte, c'est à toi que je m'adresse... A propos, tu lui transmettras mon meilleur souvenir, avec tous mes vœux pour la nouvelle vie qui s'ouvre pour lui", Jean Hastoyk idatzitako eskutitza, 1935ko ...ren Sean; "j'en avais envoyé quelques-uns à Charles, mais comme il est parti, je préfère te les envoyer de nouveaux", Fabien Dargainsek bidalitako eskutitza, Donibane Lohizune, abenduaren 20an.

(88) "C'était un programme régionaliste, mais qui rencontrait beaucoup d'opposition dans le pays, parce que le gens avaient l'impression qu'on voulait se séparer de la France. Au fond c'était notre idée, mais on ne pouvait pas le dire, évidemment. Donc, ils se méfiaient de nous, et quand Lafitte a voulu expliquer ce que c'était dans les journaux de Bayonne de l'époque — il y en avait deux à l'époque: il y avait la *Presse du Sud-Ouest* et il y avait *Le Courrier de Bayonne*, et puis il y avait l'*Eskualduna* — on n'a pas voulu accepter certains de ces articles... c'est ensuite que l'idée est venue de créer un journal, si nous avions un journal nous pourrions dire ce que nous voulions", Jacques Mestelanekin izandako elkarrizketa, Baiona, 1996ko irailaren 5a.

(89) *Le Courrier de Bayonne*ren arduraduna zen J. de l'Espée Lafittekin elkartu zen *Aintzina*ren egitarauaz hitz egiteko, 1938ko apirilaren 6an Pierre Larramendik Lafitteri idatzitako eskutitz batek erakusten duen bezala. Apirilaren 28an beste eskutitz bat dago, de l'Espéek Lafitteri bialdu, harreman horiek islatzen dituenak.

tikoek, hala nola aipatu dugun Maurice Souberbiellek (90) —Uztaritzeko alkatea— eta Jean Ybarnégaray deputatuak (91) .

Aintzina aldizkaria saltzeko egin zuten propaganda handia izan zen eta, André Ospitalek uste bazuen ere zaila zela propaganda egitea (92), Camille Dargainsek ikuspuntutik guztiz emankorra izan zen (93). Eugène Goyhenechek ere pozik hartu zuen hilabetekaria (94). Amoçaini oso ona iruditu zitzaion urtarileko zenbakia, baina gerokoetan gorabeherak susmatu zituen (95).

Jean Biatarana legegizonak begi onez ikusten zuen *Aintzina* Euskal Herriko kanpo zegoenei bidaltzea (96). Jean Biataranaren ikuspuntutik *Aintzina*-ren artikuluak ulerterrezak eta interesgarriak izan behar ziren irakurlekoa erakartzeko (97).

Gutunek Lafittekin batera lan egin zuten hainbat euskalzaletan aipatzen dituzte: Jean Pierre Casabonnek Pierre Amoçaini eskatu zion Eugène Goyehenechen helbidea (98) harekin harremanetan jartzeko. Goyehenechek goraintziak Amoçaini bidali zizkion Piarresentzat —Piarres Lafitte dela suposatzen dugu—, Philippentzat —Philippe Aranart— eta Jean Duboscqentzat (99); Lafitteri bidalitako beste gutun batean Jacques Mestelan eta Guillaumie-Reichen helbideak eskatu zizkion (100). André Ospitalek harriturik zegoen Casa-

(90) Oronos, M.: *L'information religieuse en basque dans les publications du Pays Basque Nord, de la fin du Concile Vatican II décembre 1965) au Ve Synode Romain (29 octobre 1977). Questions pour une Histoire future*, Université de Bordeaux III, 18982, 55-87 orr.

"Bertzaldi batez, bazterrak harrotu ziren. Barne bat alokatu zuen gazte batzuekin Uztaritzeko karrikan, "Aintzina" agerkariarentzat. Erran behar da barne hortarat jende frango agertzen zela, gizarteko gauzetan zituzketen dretxoan jakiteko. Jaun Merak zeukan, aldiz: ahal bezein guti behar zela Gobernuaren dirutik xahutu, eta ez zela jenderi jakin-arazi zer eskubide zuten, zer diru unki zezaketen. Erraiten zuen ederki bizi zirela, zauzkatenekin. Harek hala zion; jendeek, behar-bada, bertzela zaukaten. Bistan da: jendeek beren eskubideak ezagutuz geroz, Herriko Etxerat zozatzen galdezka; eta Herriko jaun horiek kexu", Diharce, X: "Piarres Lafitte apeza", *Muga*, 42 zkia, 1985, 66. or.

(91) "Ibarnegaray, qui a été élu, réélu pendant des années et qui se présentait comme député du pays Basque, mais qui aussi avait cette esprit assez conservateur. Il n'avait, pas de la haine, mais il avait quand même de l'hostilité pour l'abbé Lafitte, il ne l'aimait pas beaucoup. Il faut dire que l'abbé Lafitte ne le ménageait pas non plus", Jacques Mestelanekin izandako elkarrizketa, 1998ko otsailaren 14a.

(92) "Je n'ai pu ramasser le montant d'une dizaine de 'Euskal Herri Zaleen chedek' quoique j'en ai donné plus du double. Tu sais toi-même combien il est difficile de faire de la propagande et de demander de l'argent", André Ospitalek idatzitako eskutitza, Aldudes, maiatzaren 3a.

(93) Camille Dargainsek idatzitako gutuna, Donibane Lohitzune, 1934ko azaroaren 26an.

(94) Eugène Goyehenechek idatzitako gutuna, Paris, 1934ko abenduaren 3an.

(95) Pierre Amoçainek Lafitteri idatzitako eskutitza, Santiago de Chile, 1935ko apirilaren 20an hasi eta 1935ko uztailaren 2an amaitutakoa.

(96) "sa présence serait judiciaire à l'Association Catholique des Etudiants à Bordeaux", Jean Biataranak Jean Duboscq'i idatzitako eskutitza, 1936ko urriaren 20an.

(97) Ibidem.

(98) Casabonnek Amoçaini idatzitako eskutitza, Donazarre, 1933ko apirilaren 25ean.

(99) Eugène Goyehenechek Amoçaini bidalitako gutuna, Paris, 1934ko abenduaren 3an.

(100) Goyehenechek Lafitteri idatzitako gutuna, Paris, 1936ko azaroaren 19an.

bonnek idatzi ez ziolako baina Altabegoityk idatzi zion (101). Jacques Mestelaneek Amoçaini eskatu zion *Vie Catholiquen* agerturiko artikuluko bat, Lafittek gomendatu baitzion (102); Amoçaini adierazi zion ere *Aintzina* Jean Richteri bidaltzeko. Badago Mestelaneek Amoçaini zuzenduriko beste eskutitz bat non agertu zion ez zuela Goyeneche ikusi ordurako (103). Michel Diharceek Goyeneche ikusi zuela eta Euskal Ikasleen Biltzarran berriro ikustea espero zuela adierazi zuen (104). Pierre Amoçainek Lafitteri zuzenduriko gutun baten Olphe Galliardekin egon zela adierazi zion (105) eta Txiletik idatzi zion eskutitz batean gorantziak bidali zituen Jaureguiberry familia, Olhagaray emakumea, Lasalle, Aranart eta Mestelanentzat eta gutuna eurei erakusteko esan zion Lafitteri (106).

Ikus dezagun orain zer nolako ekintzak burutu zituzten aipatu berri ditugun euskalzaleek lan honetan zehar aztertu ditugun elkarte eta aldizkarietan:

Altabegoity

Amoçain, Henriette

Amoçain, Pierre (1915-1971): *Aintzinaren* idazkaria, 1934-1935

Aranart, Philippe (1901-1981): *Gure Herria elkarte*a, 1937.

Arocena: Gonbidatua Lafitten talde euskalzalearen lehenengo bilerara, 1933an; ez zen joan.

Arramendy, Elise

Barucq emakumea

Bernoville, Gaëtan

Bribet emakumea

Biatarana, Jean

Blainville: Lafitten talde euskalzalearen bigarren bilera, 1934.

Casabonne, Jean Pierre

Chapelet: Lafitten talde euskalzalearen lehenengo bilera, 1933. Gonbidatua Lafitten talde euskalzalearen hirugarren bilerara, 1934ko abendua; ez zen joan.

Dargains, Fabien

(101) André Ospitalek bidalitako eskutitza, Aldudes, azaroaren 21an.

(102) Jacques Mestelaneek Amoçaini bidalitako eskutitza, Ustaritz.

(103) Mestelaneek Amoçaini idatzitako gutuna, Paris.

(104) Michel Diharceek idatzitako eskutitza, Paris, 1934ko otsailaren 5ean.

(105) Amoçainek Lafitteri idatzitako eskutitza, Baiona, irailaren 14an

(106) Ibidem.

Dargains, Camille

Diharce, Maddie (1918-2001)

Diharce, Michel (1914-1940): *Eskualzaleen Biltzarraren* 1928ko bilera.

Diharce, Xabier (1920-)

Duboscq, Jean (1905-?): *Aintzinaren* gerentea, 1934-1935. *Aintzinaren* idazkaria, 1936.

Goyheneche, Eugène (1915-1989): *Eskualzaleen Biltzarraren* 1933ko bilera.

Guéraçague emakumea

Hainçuberro emakumea

Hastoy, Jean

Héguy, Pierre: Gonbidatua Lafitten talde euskalzalearen hirugaren bilerara, 1934ko abendua; ez zen joan.

Hiribarren, Charles (?-1989): *Aintzinaren* idazkaria, 1935.

Jaureguiberry, Jean de (1880-1952): *Gure Herrian* (11 idazlan) eta *Aintzinan* (5 idazlan) idatzi zuen. *Gure Herria elkartearen* 1932ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1933ko bilera. *Eskualzaleen Biltzarraren* 1933ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1934ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1935ko bilera. *Eskualzaleen Biltzarraren* 1935ko bilera *Gure Herria elkartearen* 1936ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1937ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1938ko bilera.

Jaureguiberry, Madeleine de (1884-1977): *Gure Herria elkartearen* 1936ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1937ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1938ko bilera. *Aintzinaren* idazkaria, 1935-1937.

Lafitte, Piarres (107) (1901-1985): *Eskualzaleen Biltzarraren* 1928ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1930ko bilera. *Euskaltzaindiaren* 1930eko azaroaren bilera. *Gure Herria elkartearen* 1931ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1932ko bilera. *Eskualzaleen Biltzarraren* 1933ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1933ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1934ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1935eko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1936ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1937ko bilera. *Gure Herria elkartearen* 1938ko bilera. *Eskualduna* (238), *Gure Herria* (69) eta *Aintzinan* (146) idatzi zuen.

(107) Piarres Lafitte, talde euskalzalearen bultzatzaile nagusia izan bazen ere, ez zen euskalzaleen bileretara joatan, apaiza izatean egoki ikusi zuelako euskalzaleen antolakuntza politikotik kanpo egotea.

Lassalle, Léon (1881-1961): *Eskualdunan* (9 idazlan), *Gure Herria* (34 idazlan) eta *Aintzina* (11 idazlan) idatzi zuen. *Gure Herria* elkartearen 1934ko bilera.

Mendiboure, G.: Lafitten talde euskalzalearen hirugarren bilera, 1934ko abendua.

Mestelan, Jacques (1918-): *Gure Herrian* (3 idazlan) eta *Aintzina* (7 idazlan) idatzi zuen.

Olphe Galliard, Maurice: *Société des Sciences, Lettres et Arts de Bayonne* elkartearen idazkari adjuntua, 1935-1940. Lafitten talde euskalzalearen bigarren bilera, 1934.

Olhagaray andrea

Ospital, André (1915-1987)

Ospital, Félix: Lafitten Euskalzaleen bilera, 1933. Gonbidatua Lafitten talde euskalzalearen bigarren bilerara, 1934; ez zen joan.

Richter, Jean (?-1940)

Saint Martin, Germain

Urricarriet, Jean Pierre (1905-1950)

Urricarriet emakumea

Ikusten dugun legez, 29 euskalzaleetatik 7k, elkarte kultural bilera gehiagotan egon ziren, Lafittek eraturiko taldean aritzeaz gain: Philippe Aranart, Michel Diharce, Eugène Goyeneche, Jean de Jaureguiberry, Madeleine de Jaureguiberry, Piarres Lafitte eta Léon Lasalle.

Alde batetik, Jean de Jaureguiberry eta Piarres Lafittek Gure Herria elkartearen sei bileretan egin zuten topo eta Madeleine de Jaureguiberry euren elkartu zen horietako hiru batzarretan; Philippe Aranartek hirurak ikusi zuten horietariko bilera baten baino ez.

Beste aldetik, Lafitte Euskalzaleen Biltzarren bi bileretan egon zen; batean Michel Diharce eta Jean de Jaureguiberryekin elkartu zen eta bestean Eugène Goyhenechekin.

Laburbilduz, eta jadanik aipatu dugun bezala, Piarres Lafitte intelektuallak *Gure Herria* eta *Eskualdunaren* argitalpenetan eta *Gure Herria* elkartearen agertu zuen bere 1930. hamarkadako iharduera kulturala. Horrez gain, bilakera intelektual hori zertu zen aldizkari bat argitaratzean, *Aintzina*, eta talde kultural baten sorkuntzan, Euskalzaleak.

Beste aldetik, esan dezakegu 1920 eta 1940. urteen artean Iparraldean mugimendu euskalzale kulturala pizturik zegoela, Lafitte eragilea izanda, eta el-

karte eta argitalpen mailan ekintzak burutu zituela. Eta, beharbada euskalzaleen gazetetasuna zela eta, ia inork ez bazuen ere ekintzarik burutu talde euskalzalearengandik at, Piarres Lafitte, Jean de Jaureguiberryrekin batera, maiztasunez joan zen talde euskalzaleaz gain beste elkarte bateko bileretara, hau da Gure Herria elkartearen batzarretara. Era berean, 39 urteko Lafitte gazteak hiru aldizkari ezberdinetan idatzi zuen aztertu dugun garaian —*Aintzina, Eskualduna* eta *Gure Herria*—, Léon Lasallek bezala, baino honek 59 urte izanda.

ERANSKINA

Aldizkarietako idazleak eta artikuluen kopuruak (1920-1940)

Izena	<i>Société des Sciences,</i>						
	<i>Gure Herria</i> (1921-1938)	<i>Eskualduna</i> (1921-1940)	<i>Bul. M. Basque</i> (1925-1935)	<i>Lettres et Arts de Bay.</i> (1920-1940)	<i>RIEV</i> (1920-1936)	<i>Euskera</i> (1920-1936)	<i>Aintzina</i> (1934-37)
Aguirre, José					7		
Alford, Violet			5		2		
Altube, S.						12	
Anguiozar, Martín de					36		
Apestéguy, Laurent	39	109					
Apraiz, Angel					17		
Apraiz, Odón	1				15		
Aranzadi, Telesforo					43		
Arbeletche, H.		9					
Areitio, Darío					10		
Ariztia, Marie	24						
Arocena, Fausto					15		
Arotçarena, Salbat	1	248					2
Azkue, R. M.						41	
Bahr, Gerhard					15	3	
Barandiaran, José Miguel					6		
Barbier, Jean	49	79			1		
Béhéty, D.	7						
Blazy, Edmond	6		2				
Boissel, William			16	1			
Bosch, Pedro					6		
Burguburu, Paul				5			
Camino, A.		6					
Campion				3	1		
Casédevant, Ed.				5			
Colas, Louis	11		3	1			
Constantin, Albert			10				
Courteault, Em. Henri				5			
Croste, René				9			
Cuzacq, René	26		2	8			
Daranatz, Jean Baptiste	40		6	61	18		
Dassance, Louis	26	22	1				
Delzangles, R.	1	3					

Izena	<i>Société des Sciences, Lettres et Arts de Bay.</i>					
	<i>Gure Herria</i> (1921-1938)	<i>Eskualduna</i> (1921-1940)	<i>Bul. M. Basque</i> (1925-1935)	<i>RIEV</i> (1920-1936)	<i>Euskera</i> (1920-1936)	<i>Aintzina</i> (1934-37)
Donostia, José Antonio	23		8		25	
Dop, Henri	30		1			
Dop, Pierre	16			3		
Ducéré				8		
Dufau, Dominique	6	3				
Duhour, Pierre	10	458				
Echegoyen, D.		8				
Eguskitza					17	
Elbé, Charles	4					
Eleizalde, Luis					22	
Elissague, Mayi	35					
Elissalde, Jean	66	159				1
Etchecoin	15		3			
Etchepare, Jean	57	121				
Etcheverry, Michel	26			33		
Etxegarai, Bonifacio					14	3
Etxegarai, Carmelo					3	1
Fernández Giménez, S.			12			
Foix, Joseph	2				9	
Foix, Joseph	9			2		
Gallop, Rodney A.	11		4			
Gárate, Justo	1				44	
Garmendia, Pedro					20	
Gavel, Henri	76		9	7	12	1
Giese, Wilhiam					22	
Gorostarzu	10					
Goyeneche	1	69				
Grimard, A.				5		
Guerra, Juan Carlos					17	
Gurruchaga, Ildefonso					7	
Héguy, Julien	2	3				
Hérelle, Georges	9		2	7	6	
Iriart, Michel		19				
Irigarai, Angel	7				20	
Irigarai, Pablo Fermín	9	366				
Istillart, Gratien		35				
Jaureguiberry, Jean	9					5
Lacombe, Georges	45		1	2	59	2
Lacrambe				5		
Lafitte, Piarres	69	238				146
Lafon, René					12	
Lamarque, Jean	30		2	2		
Lambert, E.				5		
Larzabal, Pierre		5				
Lassalle, Leon	42	9				11
Lekuona, Manuel					12	1
Leon, Léon	21	15				

Izena	<i>Société des Sciences, Lettres et Arts de Bay.</i>					
	<i>Gure Herria</i> (1921-1938)	<i>Eskualduna</i> (1921-1940)	<i>Bul. M. Basque</i> (1925-1935)	<i>RIEV</i> (1920-1936)	<i>Euskera</i> (1920-1936)	<i>Aintzina</i> (1934-37)
Léon, Albert	6			1	6	
Lhande, Pierre	15		1		3	1
Menditte, A. de		129				
Mestelan, J.	3					7
Meyer-Lübke, W.					7	
Minvielle		13				
Moulier, Jules	59	82				
Mugartegui, Juan José					17	
Mugica, Serapio					12	
Munarriz, E.				5		
Nogaret, Joseph			17	10		
Nussy-Saint-Saens, Marcel			6			
Ormaetxea, Nicolas					8	8
Otacé		428				
Pérez Goyena, Antonio					5	
Picochet			10			
Poydenot, Raymond				5		
Rectoran			2	3		
Reicher, Guillaumie	20			4	1	
Rocq		1		4		
Saint-Pierre, Jean	17	180				
Saint-Vanne, A.				5		
Saroihandy, Jean					14	
Schuchard					14	
Soubelet, Dominique		376				
Souberbielle, E.	35					
Souberbielle, Maurice	5	56				
Spitzer, Leo					12	
Uhlenbeck, C. C.					13	
Urabayen, Leoncio					13	
Urquijo, Julio	1				52	
Valle, Alfonso del					23	
Veyrin, Philippe	34		14	1	12	
Vie, Georges				6		
Vinson, Julien	10			5	6	
Voulgre, André				5		
Ybarnégaray, Jean	1	11				
Yturbide, Pierre	11					

BIBLIOGRAFIA

Aldizkariak

Aintzina (1934-1937) (Lazkaoko benediktinoen liburutegian, Donostiako Koldo Mitxelena kulturgunean).

Bulletin du Musée Basque (1925-1935) (Bizkaiko Foru Aldundiaren liburutegian).

Eskualduna (1921-1944) (Baionako Euskal Erakustokiko liburutegian, Belokeko beneditinoen liburutegian, Baionako udal liburutegian).

Eskualzaleen-Biltzarra (1905-1906, 1908-1913, 1919-1926, 1930-1936) (Donostiako Koldo Mitxelena kulturunea, Derioko Labayru liburutegia).

Euskera. Euskaltzaindiaren lan agiriak. Donostia, (1920-1937), 1980.

Eusko-Ikaskuntzaren Deia (1920-1936) (Bizkaiko Foru Aldundiaren liburutegian).

Gure Herria (1920-1936) (Donostiako Koldo Mitxelena kulturunean).

“Herria 25 urte”, Herria, 1969.

Revista Internacional de los Estudios Vascos. Indices de autores, de libros recensionados, de materias y de ilustraciones (1907-1936), La Gran Enciclopedia Vasca, Bilbao, 1977.

Société de Sciences, Lettres, Arts et d'Etudes Régionales de Bayonne (1922-1931) (Euskaltzaindiako liburutegian, Derioko Labayru bibliotekan).

Liburuak

Agirreazkuenaga, J. (dir.): *Diccionario bibliográfico de Eusko Ikaskuntza (1918-1998)*, Donostia, Eusko Ikaskuntza, 1998.

Díaz Noci, J.: *Euskarazko aldizkari, egutegi eta almanaken errolda (1834-1959)*, Donostia, Eusko Ikaskuntza, 1994.

Díaz Noci, J.: *Euskal prentsaren sorrera eta garapena (1834-1939)*, Donostia, Eusko Ikaskuntza, 1995.

Estornés, I.: *La Sociedad de Estudios Vascos. Aportación de Eusko Ikaskuntza a la Cultura Vasca (1918-1936)*, Donostia, Eusko Ikaskuntza, 1983.

Euskaltzaindia: *Piarres Lafitte-ri omenaldia*, Bilbo, Iker, 1983.

Haritschelhar, Jean eta beste Batzuk: “Hommage à Pierre Lafitte”, *Bulletin du Musée Basque*, 1986, 113-114 zkiak.

Jacob, James E.: *Hills of Conflict. Basque Nationalisme in France*. University of Nevada Press, 1994.

Larronde, Jean-Claude: *Eskualerri-zaleen Biltzarra (1932-1937), Eskualerri-zaleen mugimendu abertzalearen sortzea Iparraldean*, Bilbo, Sabino Arana Kultur Elkargoa, 1994.

Urkizu, P.: "Elissalde eta Etchepare, Apaiza ta medikua gerra-kronikari", *Gerra eta Literatura*. Oihenart Cuadernos de Lengua y Literatura, Donostia, 1997.

Xarriton, P.: *Jean Etchepare mirikuaren idazlanak I. Euskal Gaiak*, Donostia, Elkar, 1984.

Xarriton, P.: *Jean Etchepare mirikuaren idazlanak II. Mediku solas*, Donostia, Elkar, 1985.